

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

Opinnäytetyön valmistumisvuosi: 2024

Toiminnalliset menetelmät

Jade Siimes ja Atte Immonen

VAIKUTTAVAMPAA VAIKUTTAMISTA

– Vaikuttamistyön opas sosiaalialan opiskelijoille

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi

2024 | 52 sivua, 35 liitesivua

Tekijät Atte Immonen & Jade Siimes

VAIKUTTAVAMPAA VAIKUTTAMISTA

-Vaikuttamistyön opas sosionomiopiskelijoille

Opinnäytetyömme aiheena toimi kaupunkisosaalityö ja vaikuttamistyö sosionomiopiskelijoiden näkökulmasta. Opinnäytetyö toteutettiin Metropolia ammattikorkeakoululle. Opinnäytetyön aihe pohjautui kansainväliseen Urban SOS -hankkeeseen, jossa Metropolia ammattikorkeakoulu oli osallisena. Hankkeen tarkoituksena oli analysoida kaupunkisosaalityön ja sosiaalisen tuen rakenteita sekä yhteisöjä, jotta kaupunkien tarpeisiin voidaan luoda kestävämpiä ratkaisuja.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi selkeä ja käytännönläheinen vaikuttamistyön opas erityisesti sosionomiopiskelijoille. Oppaan tavoitteena on tarjota konkreettisia työkaluja vaikuttamistyön toteuttamiseen ja auttaa heitä ymmärtämään vaikuttamistyön merkityksen ammatillisessa työssään. Materiaalit oppaaseen kerättiin aiheesta tehdyn tutkimustiedon sekä yleisesti jaossa olevan tiedon pohjalta. Opas julkaistaan opinnäytetyön liitteenä ja se on verkkoversiona käytettävissä opetustilanteissa sekä oppimateriaalina.

Kehittämistyömme tuotos ottaa osansa koulutuksessa, joten tarkastelemme korkeakoulupedagogiikkaa, josta pohjustamme suuntaviivat kestävän kehityksen periaatteisiin. Kestävän kehityksen periaatteet ilmenevät läpi koko opinnäytetyön. Käyttämämme tutkimukset osoittavat, että sosionomeilla haasteita toteuttaa rakenteellista sosaalityötä ja olla vaikuttajina. Pyrimme rakentamaan työllemme kehityksen, jonka avulla voi ymmärtää haastavatkin rakenteelliset käsitteet käytännön työssä.

ASIASANAT:

Rakenteellinen sosaalityö, Vaikuttamistyö, Kaupunkisosaalityö, Sosiaaliala, Kestävä kehitys, Koulutus.

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of social services

2024 | 52 pages, 35 of pages in appendices

Atte Immonen & Jade Siimes

DRIVING SOCIAL CHANGE: THE POWER OF ADVOCACY

--Advocacy work guide for students studying in the Bachelor of Social Services program

The subject of the thesis focuses on urban social work and advocacy work from the perspective of Bachelor of Social Service students. The thesis was conducted for Metropolia University of Applied Sciences. The topic of the thesis was based on the international project Urban SOS, in which the Metropolia University of Applied Sciences was involved in. The purpose of the project was to analyze the structures and the communities of urban social work and social support aiming to create more sustainable solutions to meet the needs of the cities.

As a result of the practical thesis, we created a concise and practical advocacy work guide specifically for Bachelor of social services students. The guide aims to provide concrete tools for implementing advocacy work and to help students understand the importance of advocacy work in their professional career. The materials for the guide were gathered from research on the topic and from relevant public resources. The guide is published as an appendix to the thesis and will be available in an online version for use in teaching and as learning material.

Our development work contributes to education, so we explored higher education pedagogy, which provided guidelines for sustainable development orientation. Earlier research indicated that social work students face challenges in implementing structural social work and being advocates. We aim to build a framework for our work that makes understanding even challenging structural work concepts in practical work easier.

KEYWORDS:

Structural social work, Advocacy work, Urban social work, Social sector, Education.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1. Urban SOS-hanke	9
2.2 Kestävän kehityksen periaatteet koulutuksessa	10
2.3 Koulutuksen kehityssuunnat kansainvälisesti sosiaaalialalla	12
2.4 Sosionomikoulutuksessa kehitettävää?	13
2.4.1 Kompetenssit	15
2.4.2 Lainsäädäntö	15
2.4.3 Ammattietiikka	16
3 KAUPUNKISOSIAALITYÖ	18
3.1 Kaupunkisuunnittelu	18
3.2 urbaani ympäristö ja rakenteelliset kaupungit	20
3.3 Sosiaaliala kaupungeissa	22
4 RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ	24
4.1 Rakenteet	24
4.2 Konkreettinen yhteenveto rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisesta	25
4.3 Sosionomi toteuttamassa rakenteellista sosiaalityötä – konkreettiset työkalut	27
4.3.1 Tiedolla vaikuttaminen	27
4.3.2 Julkinen keskustelu ja mediavaikuttaminen	28
4.3.3 Sosiaalinen raportointi	29
4.3.4. Järjestötyö	30
4.3.5. Omavalvonta ja epäkohdista ilmoittaminen	30
4.3.6 Kohti tehokkaampaa vaikuttamistyötä	31
5 SOSIONOMI YHTEISKUNNALLISENA VAIKUTTAJANA	33
5.1 Politisointi	33
5.2 Yhteiskunnallinen osallisuus	33
5.3 Kriittisyys	35
6 KEHITTÄMISTYÖN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS	37
6.1 Kehitystarve	37
6.2.1 Ideointivaihe	38

6.2.2 Suunnitteluvaihe	38
6.2.3 Toteutusvaihe	39
6.2.4 Tuotos	39
6.2.5 Tulokset	39
6.2.6 Päätösvaihe eli tulosten implementointi ja levittäminen	40
6.3 Opas ”Vaikuttavampaa vaikuttamista”	40
6.4 Vuorovaikutuksellinen opetustilanne Turun ammattikorkeakoulussa	41
6.5 Kehittämisen- ja tutkimusmenetelmät	42
7 POHDINTA, ARVIOINTI JA REFLEKTOINTI	45
7.1 Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys	46
7.2 Arviointi	47
7.3 Ammatillinen pohdinta	47
LÄHTEET	50

LIITTEET

Liite 1. Vaikuttavampaa vaikuttamista opas – Opas sosionomeille – Työkirja vaikuttamisen periaatteisiin

KUVAT

Kuva 1. Kestävän kehityksen ulottuvuudet.	11
Kuva 2. Tiedolla vaikuttaminen rakenteellisessa sosiaalityössä.	27

KUVIOT

Kuvio 1. Tiivistys sosiaalityön keskeisistä teoreettisista valinnoista, työorientaatiosta ja niiden suunnista.	36
Kuvio 2. Kehittämistyön aikataulu.	45

1 JOHDANTO

Julkisessa keskustelussa on nostettu esiin näkemyksiä, joiden mukaan ihmisten toiminta olisi 2000-luvulla muuttunut aiempaa eristäytyneemmäksi ja yhteisöllisyys olisi vähentynyt. Syynä tähän on pidetty modernisaatiokehitystä, jota ovat seuranneet individualismin korostuminen ja uusliberalistiset asenteet. (Törrönen ym. 2016.)

Sosiaalialan yhteiskunnallisena tehtävänä on tärkeä tuoda julkisessa keskustelussa esiin näkökulmia ja alana integroitua vahvaksi yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi. Koemme, että sosiaalialan vaitonaisuus johtuu siitä, että tietämys rakenteellisesta sosiaalityöstä on vaillinaista sekä toiseksi, että monille sosiaalialan ammattilaiselle politisoiva tehtävä ei ole ilmeinen eikä tunnistettava, koska siitä ei ole riittävästi koulutusta, eikä tästä ole paljon kokemusta työkentällä.

Marginalisoidut ryhmät kohtaavat monenlaisia haasteita, jotka vaikeuttavat heidän osallistumistaan yhteiskunnan toimintaan ja hyvinvointiin. Sosiaalialan fokus on usein case-workissa ja yksilön voimaannuttamisessa kuin ympäristön voimaannuttamisessa. Yksilötyö on tärkeää, mutta sen lisäksi tulisi pyrkiä muokkaamaan ympäristöä ja yhteiskunnallisia rakenteita, minkä kautta voidaan vahvistaa sosiaalista kehitystä, jossa alana olemme edistämään heikommassa asemassa olevien hyvinvointia kestävässä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Koemme, että sosiaalialan yhteisön kriittinen uudelleentarkastelu asemastamme, roolistamme, strategioistamme ja identiteetistämme on tarpeen. Muutospaineen luominen on ammattieettisten velvoitteiden myötä vastuullamme ja laki velvoittamaan meitä rakenteelliseen sosiaalityöhön. Sosionomeilla on rooli yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Metropolia ammattikorkeakoulu, ja tarkemmin teemme työtä heidän jo toteuttamansa englanninkielisen Urban-SOS hanketyön pohjalta. Keskitymme hankkeen osioon, jossa pyritään juurruttamaan sosiaalialan käyttöön kaupunkisosaalityön rakenteita, rakenteellisen sosiaalityön toimintatapoja, kannustamaan politisointiin ja kehottamaan julkiseen keskusteluun.

Kehittämistyömme lopputuotoksen ”Vaikuttavampaa vaikuttamista”-oppaan tarkoituksena on sosiaalialan opiskelijoille luoda valmiuksia tunnistamaan työkentällä epäoikeu-

denmukaisia rakenteita ja uskallusta puuttua niihin. Tuomme esiin myös kaupunkisuunnittelua, joka osaltaan auttaa hahmottamaan yhteisöllisiä tarpeita ja tiloja. Vaikuttamista käsitelämme paikallisesti ja yhteiskunnallisesti.

Kehittämistyömme levitys on kahdessa korkeakoulussa: Metropolia ammattikorkeakoulussa ja Turun ammattikorkeakoulussa. Oppaassa tuodaan esille vaikuttamistyötä käytännön tasolla, perustellaan vaikuttamistyön merkityksellisyyttä ja havainnoidaan rakenteellisia ulottuvuuksia kaupunkimiljöössä.

Kehitystyömme toimintaympäristö on koulutuksessa, josta löytyy suuntaviivat kestävän kehityksen periaatteisiin. Käyttämämme tutkimustulokset osoittavat, että sosionomeilla on haasteita toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä ja toimia vaikuttajina. Pyrimme rakentamaan työllemme kehyksen, jonka avulla voi ymmärtää haastavatkin rakenteelliset käsitteet ja soveltaa niitä käytännön työssä.

Raportin kappale 2 kertoo kehittämistyömme lähtökohdista. Kerromme toimeksiantajasta ja selvennämme heidän hanketyönsä perustan. Avaamme myös aiheen valinnalle lainsäädännöllisiä, ammattieettisiä ja koulutuksen tutkimukseen pohjautuvia lähtökohtia.

Raportin kappaleet 3–4 ovat tietoperustaa, jotka jakaantuvat kaupunkisosaalityöhön ja rakenteelliseen sosiaalityöhön. Tuomme ilmi urbaanin ympäristön vaikutusta yksilöön osiossa kaupunkisosaalityö. Siirrymme rakenteelliseen sosiaalityöhön, jossa rakenteellisen sosiaalityön ääniä Suomessa ovat muun muassa Anneli Pohjola ja Katja Närhi. Heidän jalanjäljissään keskitymme sosiaalialan muutokseen ja erityisesti yhteisöllisen toimijuuden ja vaikuttamisen merkitykseen. Raportin viidennessä osiossa määrittelimme tarkemmin sosionomin työkentällä tehtävää vaikuttamistyötä ja perustelemme kehitystyön tarpeita. Kuudennessa kappaleessa käymme läpi koko prosessia ja erittelemme tarkemmin kehittämistyön lopputulosta: koulutusmateriaali, verkko-opas "Vaikuttavampaa vaikuttamista". Lopuksi arvioimme, miten saavutimme tavoitteemme ja tarkastelemme koko prosessia arviointinäkökulmasta ja pohdimme, miten opinnäytetyömme on edistänyt ammatillista kehittymistämme.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1. Urban SOS-hanke

Toimeksiantaja opinnäytetyöllemme on Metropolia ammattikorkeakoulu. Metropolia on monialainen ja kansainvälinen ammattikorkeakoulu, joka sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Metropolia kouluttaa asiantuntijoita ja kehittäjiä eri aloilta, kuten kulttuurista, liiketaloudesta, sosiaali- ja terveystalalta sekä tekniikasta. (Metropolia. 2020.)

Metropolia ammattikorkeakoulu on toiminut osana kansainvälistä Erasmus+ Urban SOS –hanketta. Urban SOS -hankkeen tarkoituksena on **analysoida kaupunkisosiaalityön ja sosiaalisen tuen rakenteita ja yhteisöjä, jotta voidaan luoda kestäviä ratkaisuja asukkaiden ja kaupunkien tarpeisiin**. Tämä toteutetaan kutsumalla asukkaita, sosiaalialan koulutushenkilöstöä, käytännön työntekijöitä ja paikallisviranomaisia kansainväliseen ja moniammatilliseen vuoropuheluun. Hankkeen tavoitteena on kehittää koulutus-toimintaa vastaamaan urbaanin ympäristön hyvinvoinnin parantamisen kasvavaan tarpeeseen. Hankkeen aikana toteutettu neljä tuotetta: (Metropolia 2020.)

1. Yhteisen käytäntöihin ja tutkimuspohjaiseen analyyttisen ja metodologisen lähestymistavan luominen
2. Opetushenkilöstön koulutusmateriaali – muun muassa tarinnallisia menetelmiä ja podcasteja.
3. Sosiaalialan ammattilaisille tarkoitettu verkko-opiskelumateriaali
4. Verkko-oppimisyhteisön luominen. Käytämme pelillistäviä menetelmiä opiskelijoiden sitoutumisen, motivaation ja tietämyksen lisäämiseen.

Urban SOS hanketyö on päättynyt vuonna 2023 ja hankkeeseen liittyvät materiaalit löytyvät osoitteesta urbansos.eu. (Urban SOS.)

Kansainväliset hankekumppanit: korkeakoulut ja organisaatiot
Stichting Hogeschool van Amsterdam (Alankomaat)
Kobenhavns professionshøjskole (Tanska)
Arteveldehogeschool (Belgia)
Stichting Arkin (Alankomaat)
Stichting Combiwel Amsterdam (Alankomaat)
Kofoeds Skole (Tanska)
CAW Oost-Vlaanderen (Belgia)
Padovan yliopisto (Italia)
Kotimaiset hankekumppanit:
Kalliolan settlementti
Helsinki Pride
Familia
Helsinki Missio
MIITTI-hanke

2.2 Kestävän kehityksen periaatteet koulutuksessa

Korkeakoulupedagogiikassa tapahtuu muutoksia, joihin liittyvät toimintaympäristön muutos, koulutuksen tavoitteiden uudistuminen sekä kestävän kehityksen mukaantulo koulutuksen keskiöön. Korkeakoulujen tulisi peilata tulevaisuuttaan sekä suomalaiseen koulutuspolitiikkaan että globaaleihin haasteisiin. (Mäki & Vanhanen-Nuutinen 2022, 99.) Kehitystyömme toimintaympäristö on koulutuksessa. Metropolia ammattikorkeakoulu on päivittänyt sosionomien opintosuunnitelmaa, jossa juurrutetaan kestävämmän kehityksen mukaisia malleja. Teemme opinnäytetyötä jo toteutetun kansainvälisen korkeakoulujen hankkeen Urban SOS äärellä. Urban SOS -alustalta löytyy osallistavia ja tarinallisia materiaaleja niin opetustarkoitukseen kuin myös sosiaalialan ammattilaisille; yhteisöllisestä työstä, urbaanista sosiaalityöstä sekä vaikuttamisesta ja politisoinnista.

Urban SOS -hanke auttaa tulevia sosiaalityön ammattilaisia ottamaan huomioon kestävän kehityksen näkökulmat työssään. Koulutuksen uudistaminen kestävän kehityksen

suuntaan edistää opiskelijoiden kriittistä ajattelua ja toimintaa yhteiskunnallisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijat voivat oppia arvioimaan nykyisiä käytäntöjä ja etsimään kestävämpiä vaihtoehtoja. Koulutus voi toimia innovaatioiden kestävä kehityksen haasteisiin. Opiskelijat voivat kehittää ideoita ja käytäntöjä, jotka edistävät kestävä kehitystä omilla aloillaan ja työpaikoillaan. Korkeakoulut ja oppilaitokset ovat merkittäviä toimijoita yhteiskunnassa, ja niillä on suuri vaikutus opiskelijoiden asenteisiin, arvoihin ja osaamiseen.

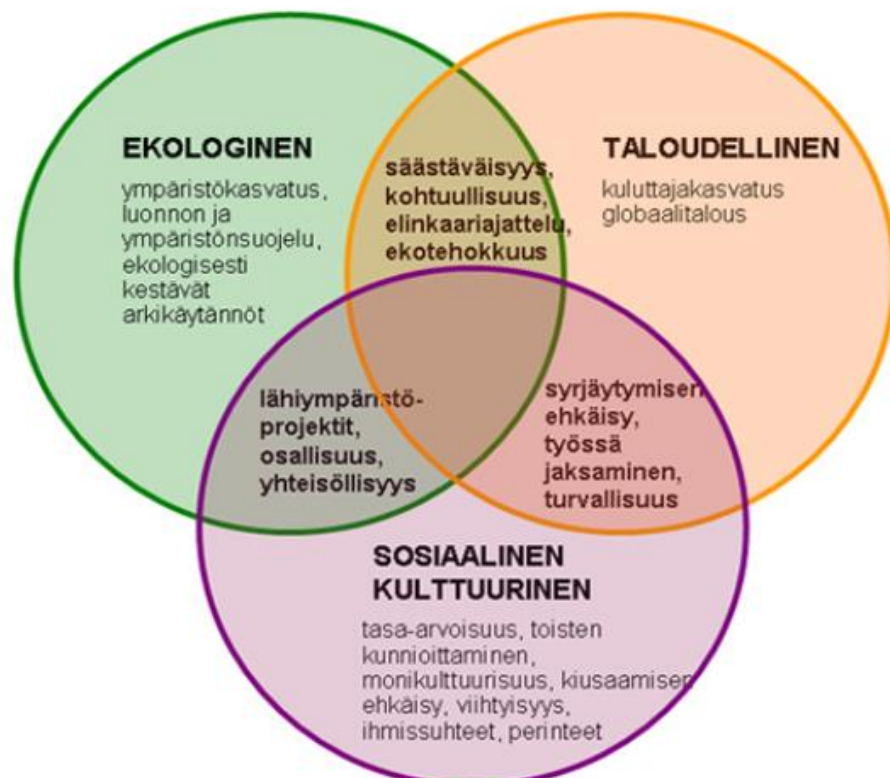
Opetushallituksen (2019, 9) Osaaminen 2035-raportin mukaan kestävä kehityksen osaaminen on keskeisempiä tulevaisuuden työtaitoja.

Kestävä kehitys jakaantuu (Ympäristöministeriö, 2023):

Ekologinen kestävyys: Kestävä kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen pitkällä aikavälillä luonnon kestokykyyn.

Taloudellinen kestävyys: Kestävä talous on sosiaalisen kestävyden perusta. Sosiaalista kestävyttä vaalivat mekanismit taas auttavat osaltaan lievittämään niitä vaikeuksia, joita nopeasti muuttuvassa maailmantaloudessa voi syntyä.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys: Tarkoitetaan hyvinvoinnin edellytysten siirtymistä ja kehittymistä sukupolvelta toiselle. **Sen tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta hyvinvoinnissa ja osallisuudessa.**

Kuva 1. Kestävä kehityksen ulottuvuudet. (Peda)

Kestävän kehityksen tavoiteohjelma (Agenda 2030) tähtää kestävään kehitykseen, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon. (Mäki & Vanhanen-Nuutinen 2022, 101.) Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet (Suomen Akatemia).

Urban SOS-hanke käyttää kriittistä reflektiota ammattikunnasta ja lähestyy kriittisellä linssillä sosiaalialan tapauskohtaisen ja yhteisöllisen työskentelyn menetelmät, jossa painopiste on siirtynyt pois laajempien **sosiaalisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden tarkastelusta**. Hankkeen mukaan käsitys kaupungista paikkana ja tilana, jonka pitäisi olla sosiaalisesti kestävä ja oikeudenmukainen, on kadonnut ammattikunnan tutkasta. Tätä siirtymää tukevat sosiaalisten ongelmien yksilöllistyminen ja sosiaalipolitiikka. Kriittikki kohdistuu yksilökeskeiselle, uusliberalistiselle ja todisteisiin perustuvalla ajattelutavalle, josta on tullut hankkeen mukaan normi useimmissa Euroopan hyvinvointivaltioissa. Urban SOS:n legitimizeetti tässä argumentissa perustuu hankkeen kansainvälisyyteen, jota on toteutettu yhteistyönä neljän maan korkeakoulujen; ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kesken. Tavoitteena, että kehystä hyödyntämällä voidaan sosiaalityön palveluihin osallistuvia ammattilaisina ymmärtää paremmin, miten paikat ja tilat ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Työskentelytapoihin ammattilaiset voisivat lisätä paikkasensitiivisyyttä. (Urban SOS.)

2.3 Koulutuksen kehityssuunnat kansainvälisesti sosiaalialalla

Kansainvälinen sosiaalityöntekijöiden liitto (IFSW) on julkaissut maaliskuun 2024 lopussa ”Integrating the *Global Agenda for Social Work Practice and Education*” -artikkelin, jossa käsitellään maailmanlaajuisesti sosiaalialan haasteita, etenkin sosiaalialan koulutuksessa. Jotta voimme puhua työssämme rajoja ylittävästä yhteiskunnallisesta vaikuttamistyöstä, käytämme IFSW materiaalia, josta saa globaalin käsityksen sosiaalialan koulutuksen ajankohtaisesta tilasta. Tiivistetysti artikkelissa käydään läpi, miten sosiaalialan koulutus ja käytäntö tulisi perustaa kriittiseen toimintaa, jotta kyetään hahmottamaan erilaisia yhteiskunnan ilmiöitä, kuten köyhyyttä, epäoikeudenmukaisuutta, syrjintää ja sortoa. Mikäli talouspolitiikkaa tarkastellaan erillisenä ilman sen sosiaalisia vaikutuksia huomioimista ja kriittistä reflektiota, suuntakehityksellä voi olla vakavia seurauksia monilla elämänalueilla, kuten köyhyyden, työllisyyden, terveyden, koulutuksen ja

sosiaalisen oikeudenmukaisuuden osalta. Tämä puolestaan vaikuttaa haitallisesti pitkän aikavälin kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Artikkelin summaa, että koulutuksen tulevaisuutta käsittelevä kansainvälinen komissio korostaa jatkuvan tiedonluomisen, vuoropuhelun merkitystä ja yhteisöllisen kehittämisen tärkeyttä, jotka auttavat edistämään innovoivia uusia työmuotoja sosiaalialan haasteisiin.

2.4 Sosionomikoulutuksessa kehitettävää?

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia vaati jo vuonna 2007 korkeakouluille suunnatussa aloitteessa perustutkintoihin lisää viestinnän opintoja, jotta valmiudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja julkiseen viestintään olisivat vahvemmat. Kymmenen vuotta myöhemmin Talentia tuo edelleen ilmi artikkelissa ” *Sosiaalialan ammattilaisten vaikeneminen ja vaiennaminen ovat ratkaisuja ja laajaa yhteistyötä vaativa yhteiskunnallinen ongelma*”, että sosiaalialan ammattilaiset tarvitsevat tietoa sopivista osallistumisen tavoista sekä tukea ja rohkaisua johdolta ja kollegoiltaan osallistuakseen alansa asiantuntijoina julkiseen keskusteluun.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti lokakuussa 2018 ryhmän selvittämään sosiaalityön tulevaisuuden haasteita muuttuvassa toimintaympäristössä ja laatimaan käytännön toimenpide-ehdotuksia tulevaisuuden vision toteuttamiseksi. Selvitys kattaa laajasti sosiaalityön alueen ja ottaa huomioon myös **sosionomien työn** sosiaalihuollossa. Selvitysryhmä korosti vaikuttamisen ja johtamisen osaamisalueiden puutteita. Myös vaikuttavuuden arvioinnissa ja osoittamisessa havaittiin osaamisvajetta. Kehittämistarpeiksi tunnistettiin muun muassa sosiaalialan rooli integroidussa toimintaympäristössä sekä **rakenteellisen sosiaalityön**, ryhmätyön ja jalkautuvan työn menetelmien osaamisen vahvistaminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 45.)

Talentian tuottama ”**Jatkuva oppiminen sosiaalialalla 2021**”, 16 - Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammatillisen osaamisen kehittämisen tavat, toteutuminen ja tarpeet vuosina 2019–2021”: Taulukko kerrytetty osaaminen sosionomeilla:

Kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaaminen osaaminen – alle 10 %
Rakenteellinen sosiaalityö osaaminen - 11 %
Lainsäädäntö ja TKI osaaminen suurinta 37 %

Opetushallituksen raportit ja selvitykset vuodelta 2017, 50 avaavat aikuisten parissa tehtävän sosiaalialan työn osaamistarpeita. Esille nousivat muun muassa:

• Viestintä- ja kommunikointitaidot
• Sosiaalisten ongelmien tunnistaminen
• Tiedon tuottaminen asiakastyöstä
• Viestintä-, tiedottamis- ja informointitaidot, tiedonvälitystaidot
• Moniammatillinen yhteistyöosaaminen, yhteistyö organisaation eri ammattilaisten kanssa
• Rohkeus, uskallus
• Innovaatio-osaaminen, innovointiosaaminen
• Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointiin liittyvä osaaminen

Tiedolla vaikuttamisen mahdollisuudesta toteutumiseen - Rakenteellisen sosiaalityön osaamiskartoitus Hirvonen ym. 2021, 31:

Kyselytutkimuksessa selvitettiin sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien rakenteelliseen sosiaalityöhön linkittyvää tutkimus ja viestintäosaamista. Kyselyn tuloksina esille nousi tarpeita:

1. Tarpeita tavoitteelliselle toiminnalle hyvinvoinnin edistämisessä ja sosiaalisten ongelmien ehkäisyssä sosiaaliohjaajien sekä sosiaalityöntekijöiden keskuudessa.
2. Sosiaaliohjaajien osalta osaamisen vahvistamista kaivattiin eniten mediavaihtamisen sekä julkiseen keskusteluun osallistumisen osalta. Ongelmana on, että vaikuttamistyö ei kuulu työntekijöiden työnkuvaan ja saattaa joissain tilanteissa olla jopa organisaation edustajana kiellettyä, joka estää työntekijän vaikuttamistyön asiakkaan olosuhteisiin oman asiantuntijuuden kautta.
3. Tutkimustiedon, tilastotiedon ja vaikuttavuustietojen esiin saamisessa ja esittämisessä todettiin olevan tarvetta kehittämiselle.

2.4.1 Kompetenssit

Sosiaalialan ammattikorkeakoulujen kansallinen verkosto on jakanut sosiaalialan koulutusohjelman tuottamat kompetenssit kuuteen eri osa-alueeseen (2023).

1. Sosiaalialan eettinen osaaminen
2. Asiakastyön osaaminen
3. Sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen
- 4. Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen**
5. Tutkimuksellinen kehittämistyö ja innovaatio-osaaminen
6. Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjäosaaminen

Sosiaalialan ammattikorkeakoulujen verkoston mukaan (2023) kriittiseen ja osallisuutta edistävään yhteiskuntaosaamiseen kuuluu useita keskeisiä rakenteellisen sosiaalityön osaamisalueita. Osaaminen kattaa kyvyn arvioida ja analysoida yhteiskunnallisten ilmiöiden ja valtarakenteiden merkitystä ja niiden vaikutusta yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen mahdollisuuksiin osallistua yhteiskuntaan, sekä kyvyn ehkäistä marginalisoitumista. Lisäksi kompetensseissa mainitaan kyky edistää asiakkaiden ja ryhmien osallisuutta sekä toteuttaa yhteiskunnallista rakenteellista vaikuttamistyötä.

2.4.2 Lainsäädäntö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) Tämän lain tarkoituksena on:

- 1) edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta;
- 2) vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta;**
- 3) turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut** sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet;
- 4) edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa;
- 5) parantaa yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä 1–4 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi”

Osana sosiaalihuoltolakia (1301/2014) seitsemäntenä pykälänä on rakenteellinen sosiaalityö:

Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittämisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu:

- 1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan **tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä** sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;
- 2) **tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;**
- 3) sosiaalihuollon **asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä** sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.

2.4.3 Ammattietiikka

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia määrittelee, että yhteiskunnallinen vaikuttaminen voidaan nähdä sosiaalialan keskeisenä tehtävänä myös ammattietikan kautta. Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet korostavat sosiaalialan ammattihenkilöiden velvollisuutta nostaa esiin työssään kohtaamia epäkohtia ja ongelmia. Tämä on keskeistä sekä asiakasturvallisuuden että muutosten saavuttamiseksi. (Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet, Talentia 2017.)

Lisäksi Talentia (2007) ammattieettisissä ohjeissa korostetaan sosiaalihuollon ammattihenkilön velvollisuutta vastustaa epäoikeudenmukaista politiikkaa ja käytäntöjä sekä työpaikalla että laajemmassa mittakaavassa yhteiskunnallisesti. Tämä tarkoittaa, velvollisuudesta ammattihenkilön roolissa tuoda esiin epäkohtia työnantajille sekä poliittisille päättäjille ja yhteiskunnalle, jotta voidaan turvata haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden hyvinvointi.

Sosiaalityön kansainvälistä eettistä ohjeistoa hallinnoi sosiaalityön kansainvälinen liitto International Federation of Social Workers (**IFSW**). He ovat määritelleet sosiaalialan työn kansainvälisen periaatteen:

”Ihmisoikeuksien ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolustaminen ja ylläpitäminen on sosiaalityön motivaatio ja perustelu. Ajatus **kollektiivisesta vastuusta** korostaa sitä, että yksilön ihmisoikeudet voivat toteutua päivittäin vain, jos **ihmiset ottavat vastuuta toisistaan ja ympäristöstään**, ja että on tärkeää luoda vastavuoroisia suhteita yhteisöissä. Siksi sosiaalityön tärkeimpänä tavoitteena on puolustaa ihmisten oikeuksia kaikilla tasoilla ja edistää tuloksia, joissa ihmiset ottavat vastuuta toistensa hyvinvoinnista, ymmärtävät ja kunnioittavat ihmisten keskinäistä riippuvuutta sekä **ihmisten ja ympäristön välistä riippuvuutta**.”

Kokonaisuudessaan niin koulutuksen antamat valmiudet, laki sekä ammattieettiset ohjeet määrittävät sosiaalialan ammattihenkilöstölle velvollisuuden ja kyvyn toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä. Tämän toteutuakseen sosionomikoulutuksen tulee tarjota kattavan pohjan sosiaalisten ongelmien ja yhteiskunnallisten rakenteiden ymmärtämiseen sekä myös tarjota käytännön keinoja rakenteellisen sosiaalityön toteutukseen, jotta valmistuvat opiskelijat pystyvät juurruttamaan uusia työtapoja työyhteisöihin, eikä rakenteellisen työn toteutus jäisi vain puheen tasolle.

3 KAUPUNKISOSIAALITYÖ

Kaupunkisosaalityö pyrkii edistämään sosiaalisesti tasapainoista kaupunkikehitystä (Kopomaa 2003, 7). Merkittävä kaupunkisosaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön uranuurtaja Jane Addams (1860–1935) oli yhdysvaltalainen sosiologi ja sosiaalityöntekijä, joka luetaan myös setlementtiliikkeen perustajiin kuuluvaksi. Hän työskenteli ja vaikutti 1800- ja 1900-lukujen taitteessa Chicagossa. Addamsin näkyvimät saavutukset ovat hänen perustamansa Hull House -setlementti sekä Nobelin rauhanpalkinto, joka myönnettiin hänelle vuonna 1931. Addamsin perustama Hull House toimi yhteisökeskuksena ja paikkana, jossa yhteisön jäsenet voisivat kokoontua, jakaa resursseja ja tukea toisinaan. Tämä lähestymistapa korostaa yhteisölähtöisyyttä ja yhteisön voimavarojen hyödyntämistä sosiaalisen muutoksen edistämiseksi. (Puurunen 2002, 121,122.)

Setlementtiliike oli alun perin lähtöisin Englannista, jonne perustettiin Toynbee Hall –niminen setlementti vuonna 1844. Addams perusti Englantiin suuntautuneen opintomatkan jälkeen Hull House setlementin vuonna 1889. Setlementtitoiminnan lähtökohtana oli **muutos** yhteisöissä ja **yhteiskunnallisissa oloissa**, muutoksen lähtökohtana ei ollut tehdä muutosta köyhissä yksilöissä. Lähiympäristöjen nähtiin vaikuttavan suuresti yksityisten ihmisten ja perheiden elämään ja kehitykseen. Sosiaalisten ongelmien ei katsottu johtuvan ihmisistä, vaan epäinhimillisistä elinolosuhteista ja slummiyhteisöjen heikoista sosiaalisista rakenteista. Addamsin ajattelussa on yhtymäkohtia, joissa toiminta kytkeytyy vahvasti **sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen ja epäoikeudenmukaisten rakenteiden haastamiseen**. Hänen lähestymistapansa korosti yhteiskunnallisten rakenteiden analyysiä ja muutoksen tarvetta epäoikeudenmukaisissa järjestelmissä. (Puurunen 2002, 127; Kyösti 2009, 15.)

3.1 Kaupunkisuunnittelu

Charlotte Williams (2016, 27) kuvailee kirjassaan *Social Work and the City*, että sosiaalityön tehtäviin ei kuulu ainoastaan vastata yksilön ja yhteisön tarpeisiin, vaan ajaa myös **sosiaalista oikeudenmukaisuutta**, haastaa sortavia rakenteita ja osallistua tasapuolemmän kaupunkiympäristön luomiseen. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden käsitteellä viitataan reiluuteen ja molemminpuoliseen vastuuseen: ihmiset ovat vastuussa toisistaan ja kaikkien vastuulla on varmistaa, että ihmisillä on yhtäläiset mahdollisuudet onnistua

elämässä (YK tiedotuskeskus.) Kaupunkia on enimmäkseen pidetty itsestäänselvyytenä sen sijaan, että sitä olisi kyseenalaistettu. Kaupungit sisältävät yleensä sekä kehittyneitä ja varakkaita alueita että köyhyyden ja syrjäytymisen alueita. Siksi kaupungit voivat edustaa monenlaisia elinolosuhteita ja myös ihmiskokemuksia. (Williams 2016, 32.)

Kaupunkisosiologian teoreetikko Neil Brenner sekä sosiologi ja kaupunkitutkija Christian Schmid julkaisivat vuonna 2015 artikkelin "Kohti uutta kaupunkien epistemologiaa?", jossa he pohtivat, miten kaupunkitutkimuksen kehitystä on ohjannut jatkuva keskustelu siitä, miten kaupunki tulisi käsitteellistää - mukaan lukien sen maantieteelliset rajat, historialliset juuret ja erilaiset sosiaaliset, taloudelliset, kulttuuriset sekä institutionaaliset ulottuvuudet.

Brenner ja Schmid (2015, 153) kuvaavat, että kaupungin merkityksestä on tullut kiistanalainen käsite, jota on jatkuvasti uudelleenmuotoiltu sekä tutkimuksessa että käytännön kaupunkikehityksen kontekstissa. Vaikka joillakin lähestymistavoilla on pyritty tarjoamaan yleispäteviä malleja kaupungin ymmärtämiseen, kaupunkitutkimuksessa moninaisuus ja muutos ovat aina nousseet keskeisiksi piirteiksi. Kaupunki on monitahoinen käsite, jonka ymmärtäminen vaatii jatkuvaa uudelleenarviointia ja uudelleentulkintaa eri näkökulmista. Kaupunkiin liittyviä käsitteitä tarkastellaan kriittisesti ja niitä päivitetään jatkuvasti vastaamaan muuttuviin tutkimuskysymyksiin, normatiivisiin poliittisiin suuntauksiin ja käytännön huolenaiheita vastaavaksi.

Kaupungistuminen on yksi tärkeimmistä demografisista muutoksista maailmanlaajuisesti. Kaupungistumisen maailmanlaajuisen trendin seurauksena yhä useampi asuu kaupunkiseudulla ja myös toiminnot keskittyvät kaupunkeihin (Ympäristöhallinnon verkkopalvelu 2022). Tämä kehitys tarjoaa suuria mahdollisuuksia, mutta lisää myös joitain riskejä. Erilaiset sosioekonomiset, poliittiset ja kulttuuriset tekijät vaikuttavat siihen, miten kaupungistuminen ilmenee eri ympäristöissä. Sosioekonominen asema on eräänlainen sateenvarjokäsite, joka usein puretaan kolmeen eri osatekijään eli koulutukseen, ammattiasemaperustaiseen yhteiskuntaluokkaan ja tuloihin. Kaupungistuminen ei tapahdu tasaisesti kaikissa paikoissa tai kaikille ihmisille samalla tavalla. Joissakin kaupungeissa tietyt alueet voivat olla jatkuvan epätasa-arvon kohteena esimerkiksi resurssien, palvelujen tai työllisyysmahdollisuuksien suhteen. Tämä epätasa-arvo heijastuu terveyteen ja hyvinvointiin. Kaupunkielämä muokkaa sekä fyysistä että psyykkistä terveyttä suoraan

ja epäsuorasti. Sen myötä marginaaliset väestöryhmät, saastuminen ja rikollisuus lisääntyvät usein. (Kivinen 2012, 7; Brenner & Schimid 2015, 156, Maria Bäck & Elina Kestilä-Kekkonen 2019, 139.)

Kivinen (2012, 7) osoittaa neljä kaupunkielämän tekijää, joilla on vaikuttavia tekijöitä terveyteen:

Fyysinen ympäristö

Sosiaalinen ympäristö

Terveys- ja sosiaalipalvelujen saatavuus. (Poliittinen taso)

Terveys- ja sosiaalipalvelujen saavutettavuus. (Kaupunkisuunnittelu)

3.2 Urbaani ympäristö ja rakenteelliset kaupungit

Kun ihmisille tarjotaan parempaa kaupunkitilaa, tilan käyttö lisääntyy. Tämä johtopäätös pitää paikkaansa sekä kokonaisilla alueilla että jopa yksittäisen penkin kohdalla. Fyysinen suunnittelu voi vaikuttaa paljonkin yksittäisen alueiden tai kaupunkien käyttötappoihin. Johtopäätös pätee yleisellä tasolla myös eri kulttuureissa ja eri puolilla maailmaa sekä erilaisissa taloudellisissa ja sosiaalisissa oloissa. (Gehl, 2018, 17.) Samankaltaista johtopäätelmää havainnoi Eric Klinenberg (2018, 15), joka kuvailee kirjassaan *Palaces for the people* sosiaalisen infrastruktuurin tärkeyttä. Klinenberg määrittelee, että sosiaalinen infrastruktuuri koostuu tiloista, rakennuksista, palveluista ja verkostoista, jotka tukevat yhteisöjen elämänlaatua, hyvinvointia ja siten synnyttää vahvoja siteitä kaupunkiin ehkäisten syrjäytymistä. Esimerkkejä sosiaalisesta infrastruktuurista ovat:

<p>Rakennukset - Julkiset laitokset:</p> <p>Koulut, kirjastot, kirkot, nuorisotilat, uimahallit ja kohtaamispaikat, jossa esimerkiksi usein järjestöt ylläpitävät toimintaa.</p>	<p>Tilat:</p> <p>Leikkipuistot, puistot, urheilukentät, jalkakäytävät, yhteisöpuutarhat, viheralueet, sisäpihat, penkit ja yleiset grillauspaikat.</p>
---	---

Kaupungistuminen asettaa haasteita, jotka korostuvat erityisesti, jos ympäristön laatu jää puutteelliseksi. Tietyt fyysiset tilat ja alueet, joissa ihmiset kokoontuvat, eivät ole pelkästään paikkoja, vaan myös sosiaalisten suhteiden rakentumisen näyttämöitä ja edel-

lytyksiä. Tätä kontrastoi kaupunkitila, jossa rakennuksia sijoitetaan mahdollisimman tiiviisti hyödyntäen tilaa yksityiseen käyttöön optimaalisesti markkinoiden ehdoilla. (Williams 2016, 37.)

Sosiaalisten toimintojen kirjo on kaupungissa laaja. Passiiviset, katseluun ja kuunteluun perustuvat kontaktit – ihmisten ja tapahtumien tarkkailu – ovat yksinkertaisin, mutta yleisin vuorovaikutusten muoto kaupungissa. Keskeisintä on ihmisten yhtäläinen mahdollisuus kohdata kanssaihmiään julkisessa tilassa. Kaupungilla nähdään olevan demokraattinen ulottuvuus: kohtaamalla erilaisuutta julkisessa tilassa ihmiset oppivat ymmärtämään toisiaan paremmin. On huomionarvoista, että kaikki ihmisryhmät iästä, tuloista, yhteiskunnallisesta asemasta, uskonnosta tai etnisestä taustastaan riippumatta voivat kohdata toisensa kaupunkitilassa arjen asioiden parissa. Samalla turvallisuudentunne ja luottamus vahvistuvat, kun itse kukin näkee yhteisten arvojen toteutuvan käytännössä. Vääristynyt kuva yhteiskunnan todellisuudesta piirtyy nopeasti, jos julkinen kaupunkitila ei ole saavutettavissa kaikille esimerkiksi kaupallisuuden vuoksi. Sellaisessa ilmapiirissä kukoistavat pelko ja karkeat yleistyksiset, jotka vieraannuttavat ja ajavat ihmisiä erilleen. (Gehl 2018 22, 28, 109.)

Kaupungit tarjoavat tiloja kohtaamiselle ja välittämiseksi, synnyttäen tuntemuksia kuulumisesta ja kiinnittymisestä sekä yksilö- että yhteisötasolla (Williams, 2016, 22). Julkinen, demokraattinen kaupunkitila on yksityistä kaupallista tilaa avoimempi eri väestöryhmille sekä erilaisille marginaalisillekin toimintoille. Kulttuuriset tapahtumat, poliittiset mielenilmaukset, taiteelliset projektit tai muiden vähemmistöjen tarpeita palvelevia aktiviteetit ovat esimerkkejä marginaalisista toimintoista. Marginaaliset toiminnot ovat olennainen osa kaupunkitilaa, koska ne edistävät monimuotoisuutta, vuorovaikutusta ja demokraattista osallisuutta kaupunkiympäristössä. Yksittäisilläkin strategisilla muutoksilla voidaan vahvistaa kaupungin laatua ja keskeisiä yhteiskunnallisia tavoitteita. (Gehl 2018, 28, 115.)

Kaupungit ovat myös rakenteellisia (Gehl 2018, 101):

Kaupunginosat

Naapurustot

Asuinrakennukset

Yksittäiset asunnot

Kaupunginosien välisten hyvinvointierojen kasvaessa eriytyminen alkaa usein ylläpitää itseään (Vilkama ym. 2023, 12). Kaupungistumiseen liittyvä yhteiskunnallinen kehitys

on keskittänyt ongelmia tietyille alueille ja niiden asukkaille. Sen vuoksi on tärkeää ymmärtää kaupunkien dynamiikkaa, niiden sisältämiä valtasuhteita ja tarkastella, millä tavoin kaupungit voivat tuottaa epätasa-arvoa sekä miten nämä ilmiöt ilmenevät kaupunkimiljöössä. Kun ymmärtää rakenteita, voidaan pohtia millä keinoin näitä vallitsevia rakenteita muuttaa. (Koponen 2003, 71; Williams 2016, 32.)

Ollakseen toimiva kaupungin täytyy keskittyä kaikkiin osa-alueisiin, niin fyysiseen ympäristöön, yhteiskunnan instituutioihin ja kulttuuriseen elämään, jotka vaikuttavat suuresti yksittäisten kaupunginosien ja koko kaupunkiyhteisön olemukseen. (Gehl 2018, 109.)

Alueellinen eriytyminen, tunnettu myös segregaatina, on ollut viime aikoina keskeinen keskustelunaihe. Segregaatiolla tarkoitetaan asuinalueille paikantuvia hyvinvointieroja, joiden juuret ovat asukkaiden välisissä hyvinvoinnin ja tulotason eroissa. Segregaatiokehitys näkyy hyväosaisuuden ja huono-osaisuuden kasautumisena toisistaan erillisille asuinalueille. Kyseinen ilmiö on globaali ja vaikuttaa kaupunkeihin eri puolilla maailmaa. Vuonna 2023 Helsingin kaupunki teetti selvityksen, jossa havaittiin alueellisen eriytyksen kasvaneen kaupungissa. Väestöryhmien väliset **hyvinvointierot olivat suuria** ja heijastuivat erityisesti lapsiin sekä **alueelliset erot ovat selkeitä ja kasvussa** Helsingissä (Vilkama ym. 2023, 5–6).

Selvityksessä Helsingin kaupunki on erittelyt myös segregaatian lievennykseen toimintatapoja. Näihin lukeutuvat (Vilkama ym. 2023, 27):

Kestävä asuntopolitiikka

Vauhdittaa kaupunkiuudistuksen toteutumista (sosiaalisesti kestävä kaupunki)

Panostaa alueiden saavutettavuuteen ja palveluverkkoon

Varmistaa hyvien väestösuhteiden kehittyminen.

3.3 Sosiaaliala kaupungeissa

Kaupunkitila ei rajoitu pelkästään fyysiseen infrastruktuuriin ja tilalliseen kaavoitukseen. Kaupungit ovat paikkoja, joissa ihmiset muodostavat yhteisöjä, luovat kulttuuria ja identiteettiä, harjoittavat taloudellista toimintaa, sekä toteuttavat poliittisia ja sosiaalisia liikkeitä. Maailmanlaajuiset tapahtumat ja prosessit vaikuttavat arkipäiväämme. Esimerkkejä tapahtumista ovat talouden muutokset, ilmastonmuutos ja kansainväliset konfliktit.

Nämä maailmanlaajuiset muutokset voivat heijastua suoraan elinympäristöömme ja vaikuttaa arkipäivän kokemuksiimme. Samanaikaisesti ympäri maailmaa syntyy kuitenkin myös paikallisliikkeitä, jotka nousevat esiin paikallisten kokemusten ja tarpeiden pohjalta. (Williams 2016, 34.) Paikallinen esimerkki Turusta:

Turun sanomat julkaisivat vuonna 2023 kesällä useampia uutisotsikoita mielenosoituksesta Varissuolla: ” Turun koulukiista jäi kiikun kaakun – kapinalliset yrittävät vielä saada väistötila-asiaa valtuustosaliiin. Varissuon Pelttarinpuistossa pidettiin mielenosoituksia, jossa vastustettiin koulujen väistötilojen sijoittamista Pääskylvuoren koulun kentälle. Teemana oli, että kaikilla lapsilla on tasavertainen oikeus lähikouluun.”

Sosiaalialantöntekijöiden on oltava tietoisia yhteiskunnallisista rakenteista ja samalla kyettävä vastaamaan paikallisten yhteisöjen tarpeisiin ja pyrkimyksiin (Williams 2016,17). Kansalliset muutokset ovat kuitenkin yhä enemmän sidoksissa globaaleihin muutoksiin. Sosiaalityötä ammattina ja tieteenalana on kritisoitu siihen juurtuneesta metodologisesta nationalismista (Harrikari & Rauhala 2018; Ranta-Tyrkkö 2018), jossa sosiaalityön teoria tai toimintaorientaatiot eivät tunnista riittävästi kohdattavien ilmiöiden globaaleja kytköksiä (Sosiaalityön tutkimuksen seura).

Nykyiset muutokset kääntyvät pois ajatuksesta, että hyvä elämä ja hyvinvointi liittyvät vain aineelliseen vaurastumiseen, ja suuntautuvat kohti hyvinvoinnin mittareita, jotka sisältävät laajempia osallistumisen ja sitoutumisen kysymyksiä; äänen ja vaikuttamismahdollisuuden omaaminen on keskeistä psykologiselle hyvinvoinnille. (Gehl 2018, 28.) Tähän samaiseen näkemykseen on perehtynyt Kate Pickett ja Richard Wilkinson, jotka ovat tutkineet, että vaikka talouskasvu lisää vaurautta länsimaissa, se ei näy hyvinvoinnin tai onnellisuuden lisääntymisenä. Päinvastoin pitkällä aikavälillä on havaittavissa kasvua ahdistuneisuudessa, masennuksessa ja monissa sosiaalisissa ongelmissa, vaikka talouskasvu jatkuu ja vauraat maat rikastuvat. (Pickett & Wilkinson 2011, 22.) Yhtymäpin-taa kaupunkisuunnitteluun tässä on se, että yhteisölliset kaupungit ovat sosiaalisesti kestäviä ja antavat kaikille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa ympäristöönsä ja siten tuottaa hyvinvointia. Amartya Sen ja Martha Nussbaum mukaan ihmisen hyvinvointi on yhteydessä hänen olemisensa laatuun ja ihmisten *mahdollisuuksiin toimia* niissä institu-tionaalisissa olosuhteissa, jossa hän elää (Heikki Hiilamo & Juho Saari 2010, 39).

4 RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ

Kaupungin hahmottamisella kykenemme näkemään rakenteellisia ulottuvuuksia. Käytännön toimijuuteen työkaluna toimii rakenteellinen sosiaalityö.

Keskustelu vaikuttamaan pyrkivästä sosiaalityöstä liittyy rakenteellisen sosiaalityöhön. Suomessa rakenteellisen sosiaalityö alkoi jäsentymään 1970-luvulla. Rakenteellisen sosiaalityön perustehtävä on **sosiaalityö muutostyönä**.

Yksi uusimmista julkaisuista rakenteellisen sosiaalityön toimintatavoista on Terveystieteiden ja hyvinvointilaitoksen vuonna 2022 julkaisema raportti "Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö" - lähes 160-sivuinen raportti käsittelee rakenteellisen sosiaalityön päämäärää eriarvoisuuden vähentäjänä, sen tehtävää edistää oikeudenmukaisuutta ja hyvinvointia sekä sen toimintaympäristöä Suomessa.

Suomalaisen rakenteellisen sosiaalityön kehityksessä tärkeä merkkipaalu oli sen sisällyttäminen vuoden 2014 sosiaalihuoltolakiin, joka koskettaa kaikkia sosiaalialan ammattilaisia. (THL 2022, 25.)

4.1 Rakenteet

Huomioitavaa, että rakenteista on erilaisia teorioita. Pohjola käyttää rakenteista mallia, jossa sosiaalityön kohtaamat rakenteet ovat jaettu kahteen peruskategoriaan (2014, 24) alkuperäinen Ben Carniol 1992 4–5.

Primaarit, syrjivät rakenteet:

Patriarkalaisuus
Rasismi
Kapitalismi
Seksismi
Ikäsyrintä
Toimintakykyyn liittyvä syrjintä

Sekundaariset, neutraalit rakenteet:

Persoonallisuus
Perhe
Yhdyskunta
Byrokratia
Media
Koulutus
Hallitus

4.2 Yhteenveto rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisesta

Lähteenä hyödynnetty liro Väisälän, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen aineistoa. Hahmotimme oleelliset tiedot ja teimme taulukot:

Rakenteellinen sosiaalityö määritellään seuraavasti:

1. Asiakastyössä tuotetaan tietoa asiakkaiden tarpeista ja heidän yhteiskunnallisesta kontekstistaan, ja sosiaalipalvelujen vaikutuksista.

2. Menettelytavat ja menettelytapaehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kehittämällä paikallista ympäristöä.

3. Sosiaalityön asiantuntemuksen tuominen osaksi hyvinvointipalvelujen suunnittelua ja yhteistyötä. Maakuntien, kuntien, yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin kanssa paikallisen sosiaalityön ja sosiaalipalveluja.

Tuotetaan asiakkaalta tietoa asiakkaiden tarpeista ja heidän yhteiskunnallisesta kontekstistaan.

1. Monipuoliset tietolähteet: paikallinen ja kansallinen taso.

2. Paikallinen: yksityiskohtaisempi ja aktiivisesti päivitetty

3. Kansallinen: tilastot, suuntaukset, vertailut, rekisteritiedot.

-
4. Johdetaanko tiedon keräämistä järjestelmien vai asiakkaiden tarpeiden mukaan?

Viestintä:

1. Ilman viestintää sosiaalityön tietoa ja asiantuntemusta ei voida hyödyntää → johtaminen ja päätöksenteko tarvitsevat tietoa.
2. Viestintä: Yleisön ja organisaatioiden tietoisuuden lisääminen on tehokas keino edistää rakenteellista sosiaalityötä.
3. Viestintä myös osana hiljaisuuden kulttuurin murtamista sosiaalityössä.
4. Yhteistyöhön ja yhteiskehittämiseen tähtäävä työ edellyttää tietoa ja informaatiota omasta sosiaalityöstä ja muiden ammattilaisten työstä.

Yhteenveto:

Tavoitteena on lisätä tasa-arvoa, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, osallistumista ja osallisuutta.

Muutokseen tähtäävä työ edellyttää ammatti- ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä.

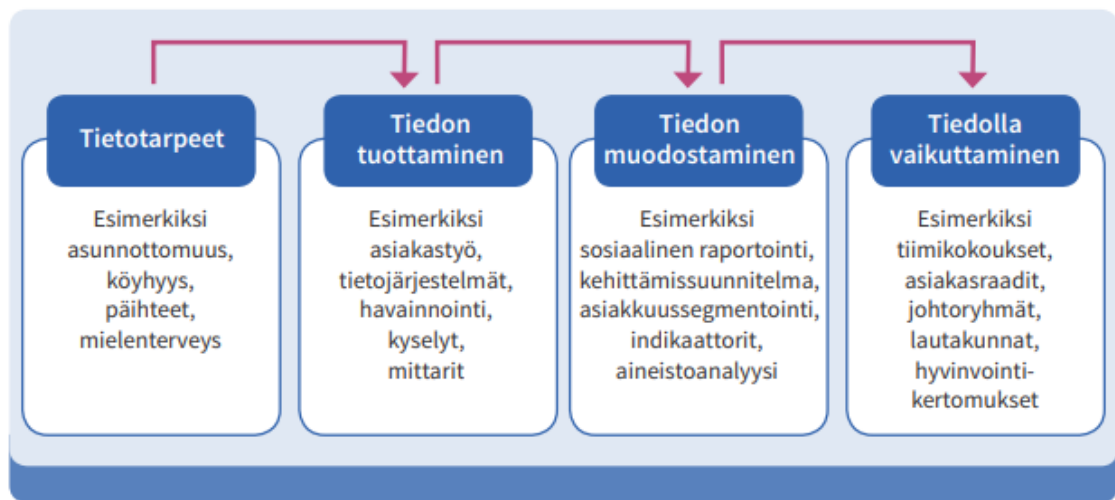
Asiakkaita ja paikalliset asukkaita tulisi kuulla.

Rakenteellista sosiaalityötä on johdettava ja se tarvitsee rakenteita. - Muuten on vaarana, että rakenteellinen sosiaalityö jää tai pirstaloituu.

4.3 Sosionomi toteuttamassa rakenteellista sosiaalityötä – konkreettiset työkalut

4.3.1 Tiedolla vaikuttaminen

Yhteiskunnallisia epäkohtia, palvelujen tarpeita, palvelujen kehittämiskohteita ja sosiaalisia ilmiöitä havaittaessa syntyy tarve tiedolle. Tiedolla vaikuttaminen voidaan rakenteellisen sosiaalityön keinoin kuvata seuraavalla tavalla:

Kuva 2 Tiedolla vaikuttaminen rakenteellisessa sosiaalityössä. (Liukko ym. 2022, 78.)

Tietotarpeet voivat rakentua muuan muassa asiakastyössä tehtyjen havaintojen tai väestön, asiakkaiden tai ammattilaisten kokemusten kautta. Asiakastyössä toteutettavia rakenteellisen sosiaalityön tiedontuottamisen toimintakäytäntöjä ovat esimerkiksi yksilökohtainen asiakastyö, toiminnan (yhteis-)kehittäminen, etsivä työ ja työskentely asiakastyön verkostoissa. Myös erilaiset asiakastietojärjestelmiin tehtävät kirjaukset, asiakasraadit ja käytettävät mittarit, kuten AVAIN-mittari tuottavat tietoa rakenteellista sosiaalityötä varten. Tiedon muodostaminen tarkoittaa tiedon muokkaamista rakenteellisen sosiaalityön tiedoksi, jossa ymmärrys asiakkaiden kokemuksista ja yhteiskunnallisesta tilanteesta jäsentyy johdonmukaisella ja luotettavalla tavalla. Jotta tieto ei jää vain olosuhteita kuvailevaksi tiedoksi, tiedolla tulee myös pyrkiä vaikuttamaan. Rakenteellisen sosiaalityön tiedolla tulee siis olla taho, jolle tieto on osoitettu ja joka pystyy hyödyntämään tietoa. Tietoa voidaan hyödyntää mm. johtoryhmän kokouksissa, lautakunnissa tai ammattilaisten ja asiakkaiden keskuudessa. (Liukko ym. 2022, 78-79.) Sosionomeina työs-

kentelemme usein asiakastyön ytimessä ja pääsemme näkemään ja kuulemaan asiakkaiden kokemuksia hyvinkin läheltä. Tämän tiedon eteenpäin vieminen on asiakkaiden äänten kuulluksi tuomista ja välttämätöntä muutostyötä ajatellen. Sosiaalialan ammattilaisten on myös tärkeää ymmärtää oma valta-asemansa ja vallankäyttö työtä toteutettaessa. Työntekijöillä on valta joko nostaa tai olla nostamatta yksittäisten asiakkaiden tai ryhmien asioita esille ja määrittää millaista tietoa heistä kirjataan.

4.3.2 Julkinen keskustelu ja mediavaikuttaminen

Viestintä on julkinen tapa ilmaista ajatuksia ja herättää keskustelua. Se on myös tärkeä osa rakenteellista sosiaalityötä. Julkista viestintää tarvitaan sekä organisaation sisällä että yhteistahoille suunnattuna. Lisäksi viestintää tarvitaan alueellisesti ja valtakunnallisesti. Rakenteellisen sosiaalityön ja viranomaistyön luonteeseen kuuluu viestintä, joka on luonteeltaan keskustelevaa ja jossa korostuu yhteistoimijuus. (Kanaoja ym. 2017, 440.)

Mediavaikuttamisella pyritään vaikuttamaan julkiseen keskusteluun, perustelevaan muutostarvetta ja luomaan painetta muutosten toteuttamiseksi. Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty väitteitä siitä, että sosiaaliala on jäänyt vähälle huomiolle mediassa tai että media esittää alan pääasiassa negatiivisessa valossa (Cordoba 2017; Mendes 2001; Franklin & Parton 1991.) Suomalaiset tutkimukset (Mutka 1998; Petrelius 2005) kuvaavat, kuinka sosiaalityö on pysynyt hiljaisena julkisuuden suhteen ja alalla vallitsee hiljaisuuden kulttuuri. (Tiitinen 2018, 171.)

Enemmistö sosiaalialan vaikuttamistyöstä tapahtuu verkostojen, työryhmien ja suhteiden kautta. Pääasiassa vaikuttamistyötä tekevät johtavat viranhaltijat. He myös mainitsivat, että mediavaikuttaminen saattaa aiheuttaa hämmennystä ympäristössä sen epätavomaisuuden vuoksi, minkä takia julkisesta keskustelusta vetäytyminen on yleistä. Mediavaikuttamisen tavoitteet ovat kuitenkin ristiriidassa tämän kanssa, sillä sen tehtävänä on herättää tarkoituksellista huomiota asioille ja toimijoille. (Tiitinen 2018, 174.)

Osallistamalla yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun voidaan tuoda tietoa sekä päättäjille, että koko yhteiskunnalle mahdollisista rakenteellisista epäkohdista. Samalla osallistuminen julkiseen keskusteluun tarjoaa mahdollisuuden lisätä yleistä tietoisuutta sosiaalialasta, mikä auttaa kansalaisia ymmärtämään palvelujen toimintaa paremmin ja samalla purkamaan ennakkoluuloja, joita saattaa liittyä sosiaalialaan. (Mäkinen ym, 2009,

145.) Hyvä esimerkki tämäntyyppisestä mediavaikuttamisesta on Maija Haapalan ja Camilla Jokelan perustama TikTok kanava @sossut. Kanava on perustettu vuonna 2020 ja sen tarkoituksena on jakaa tietoa ja käydä avointa dialogia erityisesti lastensuojelun asiakkaiden kanssa. (TikToksossut 2024.)

Vaikuttamistyötä voidaan toteuttaa eri tavoin, kuten kirjoittamalla artikkeleita painettuihin ja verkkolehtiin sekä blogeihin. Lisäksi sosiaalisen median käyttö tarjoaa suoran tavan viestiä sosiaalialan toiminnasta laajemmalle yleisölle ja mahdollistaa verkostoitumisen sekä tiedonvaihdon alan toimijoiden kesken esimerkiksi uraverkoston kautta. Mediavaikuttamisen avulla työntekijöillä on mahdollisuus voimaannuttaa niin itseään kuin asiakkaitaan ja samalla päästä eroon hiljaisuuden kulttuurista. (Tiitinen, 2018, 179.) Julkiseen keskusteluun osallistuminen saattaa tuntua monesta aluksi vieraalta ja pelottavalta, mutta omia vaikuttamistaitojaan pystyy myös kehittämään. Mediavaikuttamiselle löytyy monia eri kanavia, joista monissa tarjoutuu mahdollisuus kirjoittaa anonyymisti, mikä tarjoaa mahdollisuuden kehittää omia vaikuttamistyön taitoja ja jakaa näkemyksiään avoimemmin. Julkiseen keskusteluun tulisi enemmän mahdollisuuksia, resursseja ja opastusta työssä, jotta palveluissa työskentelevien välillä syntyisi parempaa tiedonvälitystä ja dialogia. Myös työyhteisöjen työtavat julkiseen keskusteluun osallistumisessa vaativat todennäköisesti parantamista, jotta rakenteellista työtä voidaan toteuttaa helpommin myös sen kautta.

4.3.3 Sosiaalinen raportointi

Sosiaalinen raportointi on viime vuosina kehittynyt kuntien ja nykyisin hyvinvointialueiden työkaluksi toteuttaa rakenteellista sosiaalityötä keräämällä tietoa hyvinvointialueiden palveluista sekä rakenteellisista ongelmista. Sosiaalinen raportointi on keskeinen työväline rakenteellisessa sosiaalityössä ja sen tavoitteena on tehdä näkyväksi asiakkaiden ongelmia, tarpeita ja vahvuuksia sekä niiden suhteita yhteisöön ja yhteiskuntaan. Raportoinnin avulla voidaan tunnistaa palveluiden kehittämistarpeita ja mahdollistaa työntekijöiden asiantuntemuksen hyödyntäminen asiakkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. (Varha 2024.)

Sosiaalisen raportoinnin tiedon tuottajina voivat toimia ammattilaiset, palveluluiden käyttäjät tai asukkaat. Sosiaalisessa raportoinnissa oleellista on tiedon hyödyntäminen käyt-

tännössä. Raportoinnissa esiin tulevat palvelujen kehittämistarpeet käsitellään ja ratkaistaan joko yksikkö- tai osastotasolla tai viedään tarvittaessa hyvinvointialueen päätöksentekijöille tai valtakunnallisesti ratkaistavaksi. Tuloksia voidaan hyödyntää yleisesti myös kehittämistyössä, oppilaitosyhteistyössä, käytäntötutkimuksen aiheiden valinnassa, viestinnässä ja hyvinvointikertomuksessa. Sosiaalialan ammattilaisille sosiaalisen raportoinnin väylä on matalan kynnyksen väylä nostaa työssä esille nousevia haasteita esille ja luoda muutosta etenkin rakenteellisella ja poliittisella tasolla. Raporteissa tuotetun tiedon perusteella ammattilaiset saavat myös tietoa palvelujen laadusta, vaikuttavuudesta ja saatavuudesta, joita voi käyttää oman työnsä arvioimiseen ja kehittämiseen.

4.3.4. Järjestötyö

Järjestöt ovat pitkään toimineet Suomessa julkisten palvelujen rinnalla toteuttamassa hyvinvointiyhteiskuntaa. Järjestöjen perustehtäviin kuuluu vaikuttamistyön toteuttaminen. Järjestöjen toiminta on lähtökohtaisesti rakennettu jonkin tietyn ongelman tai asiakasryhmän ympärille tavoitteena tukea heidän hyvinvointiaan, oikeuksia ja yhteiskunnallista osallisuutta. Järjestöjen vahvuutena toimii, että yksittäisten valitusten sijaan järjestöt pyrkivät ja kykenevät laajempaan yhteistyöhön ja aktiivisen jäsenistön mobilisointiin, mikä tekee vaikuttamistyöstä tehokkaampaa. (Soste 2020.)

Järjestöillä on vahva jalansija yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Vaikuttamistyötä tehdään tuottamalla ja jakamalla tietoa, kampanjoimalla, tekemällä linjauksia ja kannanottoja, osallistumalla julkiseen keskusteluun ja olemalla yhteydessä päättäjiin sekä tekemällä työtä erinäisissä verkostoissa. Poliittinen vaikuttaminen ja erityisesti päätöksentekoon vaikuttaminen vaatii usein pitkäjänteistä työtä, johon järjestötyössä pystytään panostamaan.

Sosiaalialan ammattilaisilla on vahva osaaminen ja mahdollisuudet toimia järjestötyön työkentällä, mikäli vaikuttamistyö on keskeinen asia, jota he haluavat työssään toteuttaa. Järjestöjä kannattaa myös hyödyntää yhteistyökumppaneina ja pyrkiä verkostoitumaan oman alansa läheisiin kolmannen sektorin toimijoihin. Järjestöjen sisältä voi löytyä paljon mahdollisuuksia viedä asioita laajemmalle yleisölle ja päätöksentekijöille eteenpäin.

4.3.5. Omavalvonta ja epäkohdista ilmoittaminen

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023 1:1:ssä määritellään julkisesti ja yksityisoikeudellisessa muodossa toteutettujen sosiaalipalvelujen valvonnasta. Kysein lain 4:27:ssä pykälässä määritellään omavalvontasuunnitelman laatiminen. Omavalvontasuunnitelma varmistaa palvelujen laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden toteutumisesta. Omavalvontasuunnitelma sisältää riskien, vaaratilanteiden ja laadullisten puitteiden ennaltaehkäisemisen keinot sekä toimenpiteet niiden korjaamiseksi sekä myös ammattihenkilöiden osaamisen varmistamisen keinot. Omavalvontasuunnitelma on julkaistava sähköisesti työyhteisön henkilöstön käyttöön. (THL 2024.)

Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 14.4.2023/741 4:29) määrittelee työntekijöiden velvollisuudesta ilmoittaa välittömästi palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän huomaa tai saa tietoonsa tehtävissään epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Ilmoitus tehdään ensisijaisesti palveluyksikön vastuuhenkilölle. Jos epäkohtailmoitus ei johda tarvittaviin muutoksiin voi työntekijä turvautua myös ulkopuoliseen valvontaan tekemällä valvontapyynnön hyvinvointialueelle tai aluehallintovirastolle. Ammattiliittojen edunvalvojat voivat myös tarjota tukea ja ohjausta valvontapyyntöjen tekemisessä. Jokapäiväisen työn turvallisuuden ja oikeudenmukaisen toteutumisen kannalta työntekijöiden aktiivinen osallistuminen epäkohtien havaitsemiseen ja ilmoittamiseen on keskeinen osa sosionomien ammattietiikkaa ja vaikuttamistyön osaamista.

4.3.6 Kohti tehokkaampaa vaikuttamistyötä

Sosionomien vaikuttamistyön mahdollisuudet ovat laajat aina päivittäisen asiakastyön tiedontuotannosta laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Yhteiskunnallisen vaikuttamistyön edellytyksenä on laaja ymmärrys rakenteista ja niiden vaikutuksista yksilöihin ja yhteisöihin sekä myös päätöksentekojärjestelmiin ja muutoksen mahdollistajiin. Alan työntekijöiden tulisi olla osana vaikuttamistyötä järjestöjen, hankkeiden, keskustelujen ja julkisen vaikuttamistyön kautta. Tämä edellyttää oman vaikuttamisosaamisen kehittämistä, verkostoitumista alan toimijoiden ja päätöksentekijöiden kanssa ja pysymällä ajan tasalla kentällä ja yhteiskunnan tasolla syntyvistä muutoksista. Vaikuttamistyön vaatimuksena on kyky tarkkailla ympäristöjä kriittisellä ja kyseenalaistavalla kat-

seella ja pohtia toteutuuko yhdenvertaisuus, jakautuvatko resurssit tasan ja tuleeko ihmisten ääni tasapuolisesti esille. Epäkohtia havaittaessa vaaditaan rohkeutta tuoda epäkohtia esille ja tietoa väylistä, joissa muutosta voidaan toteuttaa.

5 SOSIONOMI YHTEISKUNNALLISENA VAIKUTTAJANA

5.1 Politisointi

Politiikka pyrkii demokratian täydelliseen toteuttamiseen ja erilaisten äänten huomioimiseen päätöksenteossa. Politisointi taas tarkoittaa **ilmiön julkista ja poliittista käsitteilyä**, jonka avulla sitä voidaan muuttaa. Uusliberalismi on uhka rakenteellisen sosiaalityön poliittisuudelle sekä sisällöllisesti, esimerkiksi kysymys julkisen hyvinvointivastuun laajuudesta ja markkinoiden vallasta yhteiskunnassa. (Närhi, 2023 50.)

Sosiaalityöntekijät ovat aktiivisia keskustelun herättäjiä yhteiskunnallisesti merkittävistä aiheista, kuten heikommassa asemassa olevien ryhmien puolustamisesta ja palvelujärjestelmän kuvauksesta. He käyttävät oikeudenmukaisuustyön keinoja, kuten kehittämis- ja tutkimustoimintaa, kirjoittamista, haastatteluja, kansalaisaktivismia ja järjestötoimintaa, nostamaan esiin näitä tärkeitä teemoja. Rakenteellinen sosiaalityö on väistämättä poliittista. (Närhi 2023, 114.)

Agendan ajamisen vuoksi on merkittävää osata käyttää globaaleja verkostoja, tiedonvälitystä, internetiä ja sosiaalista mediaa vaikuttamisen välineinä, rinnallaan perinteiset poliittiset kanavat, lobbaukset sekä mielenosoitukset ja -ilmaukset. (Hokkanen 2014, 52.)

5.2 Yhteiskunnallinen osallisuus

Osallisuus viittaa yksilön kiinnittymiseen yhteiskuntaan, kokemukseen jäsenyydestä sekä toimintaan ja vaikuttamiseen yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Huono-osaiset saattavat menettää sosiaalisia verkostojaan, sillä yksilöllisyyden korostuessa yhteisölliset verkostot voivat jäädä vähäisiksi.

Eriarvoisuus näkyy poliittisessa osallistumisessa muun muassa äänestysaktiivisuudessa ja poliittisessa luottamuksessa. Yksilö ei välttämättä luota siihen, että juuri hänen äänensä ja toiminnallaan olisi merkitystä poliittisessa päätöksenteossa. Omakohtaiset kokemukset esimerkiksi julkisten palveluiden riittämättömyydestä tai niiden heikosta laadusta voivat vähentää poliittista luottamusta. Tutkimuksissa on havaittu matalan koulutustason

ja huono-osaisuuden yleensä vähentävän poliittista osallistumista ja luottamusta poliittisiin instituutioihin. (Bäck & Kestilä-Kekkonen 2019, 139.)

Anneli Pohjola tuo esille (2014, 51), että valtakysymys tulee ilmi esimerkiksi äänestämässä, jossa Pohjola viittasi edellisiin 2012 kuntavaaleihin, missä pientuloiset jättivät laajasti äänestämättä. Tällä on suuri merkitys palvelujärjestelmän kehittymiseen. Palvelujen käyttäjän eli kansalaisen näkökulmasta hyvinvointipalvelut heikkenevät. Julkista palvelujärjestelmää onkin muutettu kiihtyvällä tahdilla markkinavälitteiseksi. Markkinatalouden laajentuminen ja siihen liittyvä kilpailuttaminen, palveluiden ulkoistaminen ja yksityistäminen ovat vakiintuneet vallitseviksi toimintatavoiksi Suomen yhteiskunnassa. (Pohjola 2014, 52.)

Helsingissä on näkynyt merkittäviä eroja esimerkiksi demokraattisessa osallistumisessa. Vuoden 2021 kunnallisvaaleissa alueelliset äänestysprosentit jäivät heikoimmillaan alle puoleen hyväosaisimmilla alueilla annetuista äänistä. Samalla tavoin esimerkiksi kaupungin osallistuvan budjetoinnin ehdotusten jättämisessä ja äänestysaktiivisuudessa näkyvät asukasaktiivisuuden yhteydet alueelliseen huono- ja hyväosaisuuteen. Huono-osaisuuden eri ulottuvuuksien kasautuminen, esimerkiksi erilaiset arjen haasteet, tiedon ja kielitaidon puute, vaikutusmahdollisuuksien vähäinen tuntemus tai sosiaalisten verkostojen hauraus, heikentää asukkaiden mahdollisuuksia osallistua paikalliseen vaikuttamiseen (Vilkama ym. 2023, 27.)

Mielestämme sosiaalisesti kestävä kaupunkipolitiikan toteuttaminen edellyttää julkisen talouden vahvistamista sekä tuloerojen tasaamista. Näiden tavoitteiden asettaminen ensisijaisiksi vaatii julkista keskustelua ja politisointia asian käsittelyssä. Julkisen talouden vahvistaminen tarjoaa mahdollisuuden resurssien kohdentamiseen kaupunkien sosiaalisiin tarpeisiin, kuten asumisen saatavuuteen, terveystalouteen ja koulutukseen. Samanaikaisesti tuloerojen tasaaminen edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja vähentää eriarvoisuutta kaupunkien välillä.

Koemme myös, että politisointi voi synnyttää painetta poliittisille päättäjille toteuttaa sosiaalisesti oikeudenmukaisempia politiikkatoimia ja kohdentaa resursseja kaupunkien sosiaalisiin haasteisiin. Vahvemman asianajajan roolin kautta alamme voi vaikuttaa asiakkaiden hyvinvointiin lisäämällä heille resursseja toteuttaen kestävä kehityksen mallia
→ Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys: Tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta hyvinvoinnissa ja osallisuudessa.

5.3 Kriittisyys

Kriittinen lähestymistapa kehittämiseen korostaa muutoksen tavoittelua, mikä tekee siitä läheisesti sidoksissa eri intresseihin.

Kriittisyys on olennainen piirre tutkimuksellisessa ja osallistavassa kehittämistyössä. Se edellyttää loogista ajattelua ja kyseenalaistavaa suhtautumista. Kriittinen kehittäminen pyrkii hahmottamaan erilaisia intressejä ja paljastamaan piileviä pyrkimyksiä. Sen tavoitteena on antaa ääni kaikille osallisille ja neuvotella kehitettävien asioiden merkityksistä. Dialogi ja reflektio ovat keskeisiä elementtejä, sillä pelkkä keskustelu ilman konkreettisia toimia voi jäädä merkityksettömäksi, mutta toiminta ilman reflektiota saattaa johtaa liiallisiin aktivistisiin toimiin. (Toikko & Rantanen 2009 163–164.)

Kriittisen ajattelun tietoinen opettaminen on sisällytettävissä koko opetussuunnitelmaan. Oppiminen on elinikäinen prosessi eikä opettaja voi ennakoida tulevaisuudessa olevia käytännön tilanteita tai vallitsevaa arvomaailmaa. Siksi kriittisen ajattelun oppiminen on koulutuksen aikana tärkeää. Kriittisen ajattelun kehittymiseen voidaan vaikuttaa koulutuksen avulla. Keskustelut ovat kriittisen ajattelun kannalta tärkeitä. Ne mahdollistavat yhteisten kokemusten käsittelyn ja reflektoinnin. (Tossavainen 1999, 53-54.)

Kuvio 1. Tiivistys sosiaalityön keskeisistä teoreettisista valinnoista, työorientaatiosta ja niiden suunnista. (Pohjola ym. 2019, 335.)

6 KEHITTÄMISTYÖN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

Kehittämistoiminta koostuu seuraavista vaiheista: (1) nykykäytännön kehittämis- tarpeiden tunnistaminen, (2) ideointivaihe, (3) suunnitteluvaihe, (4) toteutusvaihe, (5) tulos ja tuotos, (6) arviointivaihe ja (7) päätösvaihe eli tulosten implementointi ja levittäminen (Salonen ym. 2017, 52).

Kehittämistoiminnan vaiheet ja konstruktivistinen malli: Konstruktivistiseen työskentelyyn liittyy vahva reflektio ja inhimillisten tekijöiden huomioon ottaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa pysähtymistä, arviointia ja eteenpäin suuntautumista sekä tasavertaista keskustelua. Kehittämistoiminta etenee vuorovaikutuksen avulla moniäänisyyteen, erilaisten näkökulmien esilletuomiseen ja asiantuntijuuden jakamiseen (Salonen ym. 2017, 53).

6.1 Kehitystarve

Kehitystyömme eteni kehittämismallin (Salonen ym. 2017, 52) mukaan, jossa ensin tunnistimme **kehitystarpeen** – muutostarve.

Kehitystarpeen tunnistus oli noussut jo ennen opinnäytetyön työstämistä syksyllä 2022. Kehitystyön lähtökohdat syntyivät kansainvälistymisen kautta. Opinnäytetyön tekijä, Siimes, suoritti vaihto-ohjelman Belgiaan, jossa havaitsi koulutusohjelmien erilaisuutta ja alan vahvemman asianajon sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta muun muassa mielenosoitusten kautta. Tämä herätti pohtimaan kansainvälisten ja kotimaisen sosiaalialan eroja sekä niiden yhteisiä tavoitteita ja käytänteitä. Käytännöistä kumpikin opinnäytetyön tekijät pohtivat, että Suomessa sosiaalialan käytänteet ovat enemmän yksilökohtaisia ja terapeuttisia menetelmiä toisin kuin Keski-Euroopassa, jossa sosiaalialaa lähestytään enemmän poliittisesta ja oikeudenmukaisesta näkökulmasta. Urban SOS – konferenssi pidettiin Brysselissä, jossa olivat edustettuna kaikki hanketyön yhteistyökoulu. Täällä Siimes sai linkin Metropolia-ammattikorkeakouluun ja sai mahdollisuuden puida havaintojaan hankkeen teemoissa lehtori Leigh-Anne Rauhalan kanssa. Dialogisuus ja keskustelu ovatkin opinnäytetyömme kulmakiviä ja tämä työmenetelmä toteutui työskentelyssämme jo alusta toimeksiantajamme Rauhalan, sekä myöhemmin lehtori Heli Määttäsen kanssa.

6.2.1 Ideointivaihe

Toinen kehittämistyön vaihe, **ideointivaihe** lähti liikkeelle jo ruohonjuuritason ideoinnista. Teams-palaverien kautta pohdimme yhdessä toimeksiantajan kanssa, hahmottelimme työmme kehystä ja olimme yhdessä ideoimassa millaisen tuotoksen teemme. Tiesimme, että työmme toimintaympäristö olisi koulutuksessa sekä työn perustuvan Urban SOS-hankkeen sisältöön. Ideoinnissa tuli esille alkuun erilainen tuotos, joka olisi ollut keskustelualustan luominen sosiaalialan opiskelijoille ja työntekijöille, jossa voisi nostaa epäkohtia esiin ja pohtia näihin ratkaisuja alana. Jos keskustelussa nousisi toistuvia ongelmakohtia tai asioita, jotka eivät toimisi asiakastyössä esimerkiksi jokin byrokraattinen toimintamalli, johon olisikin jokin tehokkaampi ratkaisu, näitä voisi viedä eteenpäin poliittiseen päätöksentekoon. Harvoin kykenemme yksin muuttamaan maailmaa, mutta yhteisönä - dialogisen keskustelun avulla ja kriittisen linssin kautta - voimme. Vuorovaikutuksellisuus on alamme ydintä, mutta se kuitenkin toteutuu sosiaalialan yhteisössä mielestämme heikosti. Lopulta päädyimme kuitenkin oppaaseen, sillä dialogisen keskustelun kautta havaitsimme, että olisi tämän hetken tarpeeseen sopivampi tehdä ja tiedon lisääminen olisi tärkeämpi asianajossa.

6.2.2 Suunnitteluvaihe

Kolmas kehittämistyön vaihe oli **suunnitteluvaiheen**. Tässä vaiheessa kartoitimme tarkemmin käytettävissä olevat tietolähteet ja aikataulutimme työn eri osa-alueet. Teimme yhteistyötä sekä toimeksiantajan, opettajien että opiskelijoiden kanssa varmistaaksemme, että tuotoksemme vastaa tarpeita ja odotuksia. Suunnitteluvaihe eteni pitkän kaavan kautta ja suunnittelu jatkui vielä työn loppuvaiheessakin. Tämä vaihe aiheutti ongelmakohtia suuntaan, jos toiseen. Työn kehiksen hahmottaminen olikin enemmän aikaan vievää ja hankalampaa mitä osasimme odottaa. Ongelmaksi muodostui useaan otteeseen aiheen rajaus ja hankkeen kannalta oleellisten päämäärien esiin nostaminen. Kokonaisuuden hahmottamiseen ja sopivan sisällön muotoiluun kului aikaa, sillä halusimme työn sisältävän laajat rakenteelliset aiheet, mutta käytännönläheiset rajatut toimintamallit sovellettavaksi sosiaalialan työelämään.

6.2.3 Toteutusvaihe

Toteutusvaihe oli kehittämistyön neljäs osa-alue. Prosessin aikana teimme useita versioita työstämme, koska välillä epäonnistuimme tai eksyimme aiheesta. Palautteen ja reflektion avulla saimme työmme takaisin oikeille raiteille ja pystyimme laajentamaan tietoperustaamme. Käytimme paljon aikaa tiedonhankintaan, kunnes löysimme työllemme sopivan tietoperustan. Emme aluksi havainnoineet "rakenteellinen sosiaalityö" -käsitettä. Emme olleet tästä käsitteestä tietoisia, sillä opintojemme aikana sitä ei kertaakaan mainittu ja itsenäinen opiskelu aiheesta vei aikaa. Nyt opetussuunnitelma on päivitetty vastaamaan sosiaalityön globaaleja tarpeita, ja rakenteellinen sosiaalityö on sisällytetty osaksi opetussuunnitelmaa myös Turun ammattikorkeakoulussa. Lisäksi "urbaani"-termin kääntäminen suomeksi aiheutti haasteita, koska suomen kielessä on monia eri vastineita.

Pidimme toimeksiantajan palautetta erittäin tärkeänä. Teams-tapaamisten kautta syntynyt dialogi auttoi meitä reflektoimaan ja tarkastelemaan työtämme uusin silmin, vaikka jouduimmekin välillä palaamaan lähtöruutuun. Lisäksi perehdyimme ajankohtaisiin tutkimuksiin ja syvensimme menetelmätuntemustamme. Reflektion ja jatkuvan parantamisen kautta pystyimme kehittämään työmme laadukkaaksi ja tarpeita vastaavaksi.

Toteutusvaihe oli oppimisprosessi itsessään. Koimme merkittäväksi sen, että saimme jatkuvaa palautetta ja pystyimme hyödyntämään sitä tehokkaasti. Vaikka välillä tuntui turhautavalta palata lähtöruutuun, tämä prosessi auttoi meitä syventämään ymmärtämämme ja kehittämään työtämme entistä paremmaksi. Yhteistyö toimeksiantajan, opettajien ja opiskelijoiden kanssa oli avainasemassa, ja tämän yhteistyön kautta pystyimme varmistamaan, että tuotoksemme vastasi kaikkien osapuolten tarpeita. Lisäksi ajankohtaisiin tutkimuksiin perehtyminen ja menetelmien laajempi ymmärtäminen rikastuttivat työtämme ja tekivät siitä entistä relevanttimman ja käytännönläheisemmän sosionomeille työelämässä.

6.2.4 Tuotos

Viides osa-alue **tuotos**. Tuotimme materiaalsen tuotoksen: oppaan. Prosessissa olimme edenneet verkostoitumiseen, jossa etsimme sopivaa ryhmää opiskelijoita, jotka haluaisivat käydä opasta läpi ja keskustella aihealueista. Tutkimme opetussuunnitelmaa löytääksemme otollisimman kohderyhmän. Löysimme päivitetystä opintosuunnitelmasta kurssin "*Osallisuuden edistäminen ja yhteisöllinen työ*," johon sisältyy "*Kansalaisten*,

kuntalaisten, asiakkaiden ja sosiaalialan työntekijöiden vaikuttamisen tavat." Suunnitelmamme muuttui käytännöksi, kun otimme hyvissä ajoin yhteyttä opintokokonaisuuden opettajiin.

Rakenteellista sosiaalityötä opiskeltiin ensimmäisen kerran keväällä 2024 Turun ammattikorkeakoulussa, ja pääsimme osaksi oppituntia esittelemään ja keskustelemaan valmiista oppaastamme "Vaikuttavampaa vaikuttamista." Pyrimme antamaan riittävästi aikaa tehtäviin ja niiden läpikäymiseen.

Suunnittelimme, sisällön ja visualisoinnin tuottamisen itse. Korona-aiheista pohdintaa varten hyödynsimme Urban SOS -materiaalia. Muuten työmme perusta rakentui alusta alkaen vahvaan tietoperustaan, omiin pohdintoihimme ja oivalluksiimme.

6.2.5 Tulokset

Kehittämislähtöisen opinnäytetyön tuloksena voidaan pitää tuotosta eli toteutettua opasta. Kehittämistyömme toimintaympäristö on koulutuksessa ja kohderyhmä ovat sosionomiopiskelijat. Tämän vuoksi kokeilimme miten opas menestyy ympäristössä, johon se on ensisijaisesti suunniteltu. Oppaan esittelyn aikana saimme aikaan aktiivista keskustelua ja pääosin positiivista palautetta aiheen merkityksestä.

Opas on käytettävissä vapaasti verkossa ja antaa niin opiskelijoille kuin alan ammattilaisille keskeisiä lähtökohtia ymmärtää ja osallistua kaupunkiympäristöjen kehittämiseen ja vaikuttamistyöhön.

6.2.6 Päätösvaihe eli tulosten implementointi ja levittäminen

Olemme levittäneet työn täysvaltaiseen käyttöön PDF-tiedostona Turun ammattikorkeakoulun oppimisympäristö It'slearningiin ja Metropolia ammattikorkeakoulun käyttöön.

6.3 Opas "Vaikuttavampaa vaikuttamista"

Koemme, että kehitystyöllämme on useita etuja, jotka tukevat sosiaalialan opiskelijoiden valmiuksia ja ammatillista kehittymistä. Näitä ovat muun muassa, tietoisuuden lisääminen, vaikuttamistyön näkökulman vahvistaminen, ammattieettisen toiminnan tekeminen, yhteistyön ja verkostoitumisen edistäminen sekä konkreettisten työkalujen tarjoaminen

epäoikeudenmukaisten rakenteiden tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen sosiaalialan käytännöissä.

Pyrimme oppaassa kriittiseen, mutta innostavaan työotteeseen. Tavoite kehittämistyön lopputulokselle on, että se on työkalu, jonka avulla syntyisi merkittäviä keskusteluita ja oppaan avustuksella syntyneet dialogiset keskustelut herättäisivät oivalluksia. Koemme, että sortavia rakenteita kaupunkimiljöössä voi murtaa kommunikoimalla ja muutosvoimalla. Teoriatiedossa käsiteltiin sitä, miten uudet globaalit haasteet aiheuttavat muutosta sosiaalialan työkentällä. Koemme, että sosiaalialan luonne tulisi haastaa ratkaisukeskeisiin tuloksiin. Pyrimme herättelemään jokaisen henkilökohtaista vaikuttajaminää tai aktiivisia.

6.4 Vuorovaikutuksellinen opetustilanne Turun ammattikorkeakoulussa

“Vaikuttavampaa vaikuttamista”- oppaan pääsimme esittelemään Turun ammattikorkeakoulussa muillekin sosionomiopiskelijoille osana “*Osallisuuden edistäminen ja yhteisöllinen työ*” kurssia. Oppaan ja aiheen esittely oli jatkoa “*Kansalaisten, kuntalaisten, asiakkaiden ja sosiaalialan työntekijöiden vaikuttamisen tavat*” luennolle, joka on uudessa opintosuunnitelmassa nostettu merkittävämmäksi aiheeksi. Meille oleellisinta luennolla oli, ettemme pyrkineet asiantuntijarooliin vaan pyrimme keskustelemaan oppituntiin. Tämä toteutettiin kysymällä opiskelijoilta kysymyksiä ja suorittamalla oppaaseen sisällytettyjä interaktiivisia tehtäviä.

Luennon aikana kiinnostusta nousi muun muassa järjestötyössä toteutettavaan toimintaan ja siihen, minkälaisia matalankynnyksen palveluita järjestöt tuottavat kansalaisille. Asunnottomuutta käsittelevässä tehtävässä opiskelijoilta saatiin hyviä näkökulmia oikeaan kohtaamiseen sosiaalipalvelun asiakastyössä ja kuinka omat ja vallitsevat asenteet vaikuttavat siihen, kuinka teemme työtämme. Yksi pohdinnan aihe oli eräältä opiskelijalta, joka ei koe barrikadeille nousemisen ja mielenosoittamisen tuottavan tulosta. Hän haluaisi kohdentaa voimavaransa yksilölliseen työhön ja asenteiden muuttamiseen asiakaskentällä sen vuoksi tuloksellisuuden vuoksi.

Käsitlemmekin sitä, miten rakenteelliset toimintatavat vaativat pitkäjänteistä työskentelyä. Pohdimme myös, että aktiiviseen kansalaisuuteen voi sosiaalialan ammattilainen

tukea yksilöä. Esimerkiksi vaikuttamiseen voi voimaannuttaa jakamalla tietoa; esimerkiksi äänestämisestä, kolmannen sektorin toiminnasta sekä erilaiset ryhmät, jossa asiakas voi vaikuttaa, kuten asukastoimikunta.

Otimme palautetta vastaan työstämme ja teimme pieniä muutoksia oppaan rakentamiseen oppitunnin jälkeen. Oppaan tarkoituksena on tukea osallistavaa lähestymistapaa oppimisprosessissa. Materiaali päättyi lopulta opiskelijoiden käyttöön Itslearning alustan kautta.

6.5 Kehittämis- ja tutkimusmenetelmät

Kehittämistyö on prosessi, jossa pyritään parantamaan jotain olemassa olevaa tai kehittämään kokonaan uutta tuotetta, palvelua, prosessia tai toimintatapaa. Kehittämistyössä on tavoitteena löytää uusia ratkaisuja ongelmiin, vastattava muuttuviin tarpeisiin tai parantaa toiminnan laatua tai tehokkuutta. Kehittämistoiminnaksi voidaan lukea erilaiset kehittämishankkeet, **toiminnalliset opinnäytetyöt**, tutkimuksellinen kehittämistoiminta, kehittäminen ja projektityö (Salonen ym. 2017, 7, 29.)

Toiminnallisen opinnäytetyön päätöksentekoon tarvittava tieto voi muodostua kirjallisuuskatsauksen avulla. Kirjallisuuskatsaus metodina tarkoittaa, tutkimuksen tutkimuksista. Käytimme hyödyksi kirjallisuutta, tutkimuksia, hankeraportteja ja tutkimusartikkeleita. Kirjallisuuskatsaus metodina toiminnalliseen opinnäytetyön soveltuu erilaisten ohjeiden ja oppaiden kokoamiseen. (Kostamo ym. 2022, 51.)

Konstruktivistinen perinne painottaa kehittämistoiminnan syklisyyttä ja kehittämisprosessia. Kyse on tasavertaisesta työskentelyotteesta ja demokraattisesta dialogista, jossa periaatteessa kenenkään tieto tai näkemys ei ole toisia tärkeämpi. Tieto ja ymmärrys rakennetaan yhdessä keskustelujen, suunnittelun ja kokeilemisen kautta (Salonen ym. 2017,31).

Toteutimme toimeksiantajan kanssa kehittämisprosessia konstruktivistista perinnettä. Pehdyimme aiheeseen, jossa oli monta näkökulmaa. Toimeksiantaja ei rajannut aiheetta tarkkaan, jotta voisimme itse osallistua ja syventyä työhön. Kävimme avoimia keskusteluja Teamsin kautta mistä voisimme tuoda omia näkökulmia. Toimeksiantaja luki myös ensimmäiset versiomme opinnäytetyöstä. He syventyivät aiheeseen kanssamme,

joka tuki työmme prosessia. Vuorovaikutuksellinen ilmapiiri loi luottamuksen, jonka kautta pystyimme rohkeasti etenemään aiheen kanssa.

Kehitystyömme lopputuloksen eli ”Vaikuttavampaa vaikuttamista” oppaan pääsimme esittelemään Turun ammattikorkeakoulussa muillekin sosionomiopiskelijoille.

Kävimme oppitunnilla verkko-opastamme läpi kahden tunnin ajan, koska oppaassa on sisällytetty interaktiivisia tehtäviä, jossa pohditaan vaikuttajaminää. Aiheesta heräsikin paljon keskusteluja. Oppaan tarkoituksena on suunniteltu tukemaan osallistavaa lähestymistapaa oppimisprosessissa.

Dialoginen keskustelu on avointa ja suoraa keskustelua, jossa tavoitellaan yhteistä ymmärrystä. Siinä hyväksytään, että ihmisillä on erilaisia näkemyksiä eikä kenenkään näkemys voi olla kokonainen totuus. Erilaisille näkemyksille annetaan tilaa, ja tilannetta tutkitaan yhdessä. Näkemyksistä laitoimme esimerkin vuorovaikutukselliseen opetustilanteeseen. Emme asettaneet itseämme asiantuntijan rooliin, vaan tarkoituksena oli vertaisena käydä keskustelua. Kehitystyön menetelminä käytämme dialogista keskustelua, eli avointa ja suoraa keskustelua, jonka tavoitteena on yhteinen ymmärrys. Dialogisen keskustelu menetelmänä antaa tilaa tutkia tilannetta yhdessä erilaisista näkökulmista. (Salonen ym. 2017. 61.) Dialogista keskustelua käymme toimeksiantajiemme sekä toistemme kanssa työpareina. Keskustelua toteutettiin myös yleisön kanssa esitellessämme työtä sosionomiopiskelijoiden opintojaksolla.

Kriittisessä lähestymistavassa painotetaan erilaisten intressien ja näkökulmien esille tuomista keskustelun ja arvioinnin edistämiseksi. Radikaalissa lähestymistavassa muutos merkitsee ennen kaikkea kokonaisrakenteen muuttamista. Epäkohtien tunnistamisen nähdään väistämättä johtavan rakenteellisiin uudistuksiin. (Toikko & Rantanen 2009, 47.)

Hyödynnämme kehittämistyössämme lähdekirjallisuutta aihepiirimme ympäriltä sekä aiemmin tehtyä tutkimusta aiheesta. Kirjallisuuden käsittelyssä käytämme kirjallisuuskatsoista aiheeseemme liittyvän teoreettisen viitekehyksen kautta. Kirjallisuutta löytyi jonkin verran rakenteellisen sosiaalityön toteutuksen ympäriltä, mutta kokonaisuudessaan paljolti Pohjolan näkökulmasta. Kirjallisuudessa käsiteltiin myös usein rakenteellista sosiaalityötä teorian kautta tai tutkittiin rakenteellisen sosiaalityön toteutumista käytännön rakenteellisen sosiaalityön kuvaamisen sijaan.

Kirjallisuusteorian lisäksi keskityimme Urban SOS-materiaaliin, jossa on haastatteluja kentältä aihealueisiin liittyen ja opettajien pohdintoja. Emme kuitenkaan käyttäneet varsinaisena lähteenä työssä opinnäytetyön raportissa, vaan tutustuimme hankkeen sisältöön, jonka kautta ymmärsimme globaalit ilmiöt ja hahmotimme rakenteita, joiden avulla kykenimme tutustumaan teorian tietoon.

Kehittämistoimintaa ohjaavat käsitys kehitettävästä kohteesta, kohteen perustelun ja rajauksen, kehittämisen tavoitteet, kehittämisen menetelmät ja välineet, arvioinnin toteutuksesta sekä tuotosten levittämisen tavoista ja kanavista. Kehittämistyön tavoitteena on yleensä tuottaa käytännön hyödyllistä tietoa ja ratkaisuja. (Salonen ym. 2017, 7, 29.)

Näiden tavoitteiden avulla kehittämistyö voisi edistää sosiaalialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja parantaa alalla työskentelevien kykyä edistää yhteiskunnallista muutosta. Samalla opas vaikuttamistyöhön voisi hyödyttää laajempaa yleisöä, joka haluaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamistyöhön.

Rakenteellisen sosiaalityön toimintaa on haluttu yhdistää sosiaalialan työskentelyyn jo pidemmän aikaa ja se on myös sisällytetty keskeisesti alan lainsäädäntöön, mutta työpaikkojen käytännöt sekä työntekijöiden osaaminen vaikuttavat tulevan perässä. Keskustellessamme toimeksiantajien kanssa opinnäytetyön tarpeesta tarve tuoda esille vaikuttamistyötä erityisesti sosionomien näkökulmasta koettiin tärkeäksi, sillä aihetta ei ole nostettu esille riittävästi ja se on erittäin ajankohtainen. Tavoitteemme työlle on tuoda esille sosiaalialan vaikuttamisen käytäntöjä konkreettisin keinoin sekä myös haastaa alalla työskentelevien ajattelumalleja kriittisempään suuntaan.

Kehittämistyön aikataulu

YHTEYS TOIMEKSIANTAJAAN	ENSIMMÄINEN TAPAAMINEN TEAMSISSA	TIETOPRUSTAAN TUTUSTUMINEN JA TYÖSTÄMINEN	PALAUTETTA TYÖSTÄ - SUUNTA VAIHTUU	UUSI YRITYS
<p>01/23 Yhteys toimeksiantajaan ja hyväksyntä toimeksiannon saannista.</p>	<p>03/2023 Pohdimme yhdessä sopivaa tuotosta Urban SOS-hankkeelle.</p>	<p>03/23-09/23 Aiheen rajaaminen, tutustuminen aihepiiriin tutkimuksiin, kirjallisuuteen ja artikkeleihin.</p>	<p>09/23 Työ ei vastannut toimeksiantajan odotuksia. Saimme apua työn hahmottamiseen.</p>	<p>09/23 Toimeksiantajan kanssa tiivistä yhteistyötä Teamsin ja sähköpostin välityksellä.</p>
TIETOPERUSTAN JA AIHEEN RAJAUS	SÄHKÖPOSTIA TURUN AMK - TIINA LAAKSO	OPAS VALMISTUU JA SÄHKÖPOSTIA LAURA NÄRVILLE	ESITTÄMINEN TURUN AMK	OPINNÄYTETYÖ VALMISTUU JA REFLEKTOINTI
<p>09/23-12/23 Teimme rakenteen työlle uudestaan Saimme palautetta myös opinnäytetyön ryhmältä.</p>	<p>12/23 Sopiminen sähköpostilla kehitystyön tuotoksen esittely opintojaksolle.</p>	<p>01/24 Opas valmistuu ja sovimme yksityiskohtia Lauran kanssa aikatauluista.</p>	<p>02/24 Dialogista keskustelua ja oppaan läpikäyminen.</p>	<p>02/24-05/24 Positiivista palautetta toimeksiantajalta oppaasta. Opinnäytetyö valmistuu.</p>

Kuvio 2. Kehittämistyön aikataulu.

7 POHDINTA, ARVIOINTI JA REFLEKTOINTI

7.1 Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys

Tieteellisen tiedon keskeinen tunnusmerkki on luotettavuus, joka kohdistuu tutkimusmenetelmiin, tutkimusprosessiin ja tutkimustuloksiin. Määrällisissä tutkimuksissa luotettavuutta arvioidaan yleensä validiteetin ja reliabiliteetin muodossa, kun taas laadullisissa tutkimuksissa käytetään vakuuttavuuden käsitettä. Vakuuttavuuteen kuuluu aineiston ja argumentaation esille tuominen näkyvästi, jotta sen pätevydestä voidaan tehdä johtopäätöksiä. Kehittämistoiminnassa luotettavuuden arvioinnin osalta painotetaan kuitenkin vakuuttavuutta ja käyttökelpoisuutta. Kehittämistoiminnassa tuotettu tieto ei voi olla vain ainoastaan todenmukaista, vaan sen on oltava myös hyödyllistä. Lisäksi tärkeä osatekijä kehittämistoiminnan luotettavuuden osalta on sitoutuminen. Kehittäjien ja toimijoiden osallistuminen kehittämiseen vaikuttaa aineistojen metodien ja tuotosten luotettavuuteen. Sitoutumattomuus vastaavasti heikentää luotettavuutta, koska virhemahdollisuus kasvaa, mikäli toimijat eivät osallistu kaikkiin prosessin vaiheisiin. (Toikko & Rantanen 2009, 121-124.)

Validiteetin osalta olemme tarkastelleet aihettamme pohjautuen teoreettisiin näkökulmiin, jotka olemme avanneet teorian yhteydessä. Teoriassa olemme nojautuneet sosiaalialalla tuotettuun tieteelliseen tietoon eri aikakausilta painottaen mahdollisimman uutta tietoa. Tuotostamme suunnitelmassa olemme keskittyneet tiedon käyttökelpoisuuteen arvioimalla, mistä kaupunkisosaalityön ja vaikuttamistyön osa-alueista olisi eniten hyötyä sosiaalialan opiskelijoille. Sitoutumisen osalta toimeksiantajien kanssa on käyty dialogia koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Kehitystyömme aikana pidämme kuitenkin koko ajan yllä kriittistä linssiä, jonka kautta peilaamme työmme lähtökohtia, menetelmiä ja lopputulosta. Tämä tarkoittaa sitä, että emme sokeasti hyväksy annettuja totuuksia tai käytäntöjä, vaan kyseenalaistamme ja arvioimme niitä jatkuvasti suhteessa käytännön tarpeisiin ja yhteiskunnan muutoksiin.

Kriittinen lähestymistapa auttaa meitä tunnistamaan ja haastamaan mahdollisia ennako-oletuksia, rajoittavia tekijöitä tai vallitsevia valtarakenteita kehitystyömme aikana. Tämä edistää avoimuutta uusille ideoille ja näkökulmille sekä auttaa varmistamaan, että kehitystyömme on mahdollisimman inklusiivista ja vastuullista.

Samalla kriittinen linssi auttaa meitä arvioimaan kehitystyömme vaikutuksia ja seurauksia sosiaalialan kentällä. Tavoitteenamme on varmistaa, että opas ja sen käytännön toteutus eivät ainoastaan vastaa nykyisiin tarpeisiin, vaan myös edistävät sosiaalista oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia sosiaalialan toimintaympäristössä. Kriittinen reflektio ja arviointi ovatkin olennainen osa kehitystyötämme, ja ne auttavat meitä jatkuvasti oppimaan ja kehittymään ammattilaisina ja kehittäjinä.

7.2 Arviointi

Arvioinnin tehtävä on tuottaa tietoa kehittämistoiminnasta. Se suuntaa kehittämisen prosessia tarjoamalla tietoa, jota voidaan käyttää toiminnan ohjaamiseen. Arvioinnissa tarkastellaan, onko tavoitteisiin päästy, mitkä osa-alueet ovat onnistuneet ja missä on mahdollisesti epäonnistuttu. Lisäksi se pyrkii arvioimaan kehitetyn asian toimivuutta ja tarjoamaan näyttöä sen hyödyistä. (Toikko & Rantanen 2009, 61.)

Työssämme hyödynsimme laajasti tietoperustaa sekä suomeksi että englanniksi. Työn hahmottamiseen tarvitsimme kattavan tietoperustan, johon syvennyimme. Tähän oli syynsä, sillä näimme kehittämisen tarpeen olevan laaja-alaisessa aiheessa, eikä yksittäinen osa-alue olisi riittänyt selittämään kokonaisuutta. Perinteisesti opinnäytetöiden aihealueet ovat hyvin rajattuja. Rajatut aiheet tuovat yhdenmukaisuutta ja selkeyttä työhön, mitä meidän oli haastavaa löytää opinnäytetyössämme, mutta toivomme, että muodostamillamme raameilla lukijalle syntyisi oivalluksia. Arvioimme kuitenkin, että onnistuimme tuottamaan innovatiivisen, käytännönläheisen ja informatiivisen kehittämistyön lopputuloksen: "Vaikuttavampaa vaikuttamista" -oppaan, joka herättää keskustelua, pohdintoja ja voimaannuttaa sosiaalialan opiskelijoita vaikuttamistyöhön. Tavoitteisiin peilaten olemme tyytyväisiä lopputuotoksena syntyneeseen oppaaseen ja opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyössämme olemme tuoneet esille konkreettisia välineitä, joiden avulla voi hahmottaa rakenteellista sosiaalityötä. Alaamme on kritisoitu hiljaisuuden kulttuurista, joka viittaa ilmiöön, jossa sosiaalialan ammattilaiset välttelevät avointa keskustelua tai jakamista haasteista, ongelmista tai epäkohdista työympäristössään. Tämä voi johtua sosiaalialan haastavasta luonteesta ja vaitiolovelvollisuudesta, joka velvoittaa sosiaalityöntekijöitä ja muita alan ammattilaisia suojelemaan asiakkaidensa yksityisyyttä ja luottamuksellisia tietoja. Tämä voi luoda ilmapiirin, jossa vaikeista aiheista tai ongelmista puhuminen koetaan hankalaksi tai jopa pelottavaksi, koska työntekijät saattavat kokea,

että tietojen jakaminen voi loukata asiakkaiden yksityisyyttä tai rikkoa vaitiolovelvollisuutta. Rakenteellinen sosiaalityö kunnioittaa vaitiolovelvollisuutta; esimerkiksi luottamuksellisia tietoja, kuten henkilötietoja, ei saa jakaa. Saamme kuitenkin tuoda tietoon tilanteita ja sen avulla luoda avointa ja rakentavaa dialogia. Dialoginen pohdinta yhteisön sisällä sekä yhteiskunnallisesti auttaa tunnistamaan ja ratkaisemaan sosiaalisia ongelmia sekä edistämään yhteisöjen hyvinvointia ja oikeudenmukaisuutta.

Valitettavasti organisaatioissa rakenteellinen sosiaalityö saattaa jäädä vähäiselle tuelle, sillä organisaatioilla voi olla omat taloudelliset päämääränsä, jotka saattavat olla ristiriidassa rakenteellisen sosiaalityön periaatteiden kanssa. Tämä voi johtaa siihen, että rakenteellisen sosiaalityön vaikutusmahdollisuudet jäävät vajaiksi, vaikka sen merkitys yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa onkin merkittävä.

Oppaan käytön ja levittämisen mahdollisuuksista olisimme voineet käydä enemmän keskusteluja. Olisi ollut tärkeää selvittää, millaisiin tarpeisiin ja millaisia mahdollisuuksia toimeksiantajallamme olisi voinut olla tässä suhteessa. Aiheen ympärille toivottiin kuitenkin tuotettavan lisää materiaalia, ja jatkotutkimusaiheena voisi selvittää sosionomien vaikuttamistyön osaamista lisää, tutkia kuinka kentällä vaikuttamistyötä toteutetaan esimerkiksi haastattelujen kautta tai kehittää uusia toimintamalleja urbaanin sosiaalityön ja vaikuttamistyön alueille.

Toimeksiantajamme oli tyytyväinen tuloksiin ja arvioi meille kehittämistyön lopputuloksesta oppaasta kiitettävän.

7.3 Ammatillinen pohdinta

Yhteiskunnalliset muutokset ja niiden vaikutukset sosiaaliseen hyvinvointiin ovat olleet keskeisellä sijalla nykyaikaisessa sosiaalityössä. Rakenteellinen sosiaalityö pyrkii ymmärtämään näitä muutoksia ja niiden vaikutuksia yksilöiden ja yhteisöjen elämään. Se pureutuu syvemmälle kuin perinteinen sosiaalityö ja keskittyy yhteiskunnallisiin rakenteisiin, kuten politiikkaan, talouteen ja instituutioihin, jotka muokkaavat ihmisten elämää.

Globaalit ilmiöt ja paikallisuus kietoutuvat toisiinsa. Sosiaalialan työntekijät ovat **keskeisiä keskustelujen ja kertomusten laatijoita uusista yhteiskunnallisista kysymyksistä** – Voimaannuttava keskustelukulttuuri on tärkeä sekä ammattilaisten kesken että asiakkaiden ja yhteisöjen kanssa.

Sosiaaliala on dynaaminen ala, joka muuttuu jatkuvasti yhteiskunnan ja ihmisten tarpeiden sekä ympäröivän maailman muutosten mukaisesti. Tämän vuoksi perustelemme, että sosiaalialan opiskelijoiden ja henkilöstön on oltava sopeutumiskykyisiä ja valmiina refleктоimaan omaa toimintaansa muuttuvassa maailmassa. Toimimme eettisten periaatteiden ohjaamina ja pyrimme jatkuvasti kehittämään ammatillista osaamistamme vastataksemme alan haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Toimimme ammatillisesti ja vastuullisesti asiakkaidemme ja yhteisömme parhaaksi, ottaen huomioon heidän oikeutensa ja tarpeensa.

Koemme, että reflektointi ja oman oppimisen arviointi ovat tärkeitä työkaluja ammatillisen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Kun kyseenalaistamme omia ajattelu- ja toimintatapojamme sekä pyrimme ymmärtämään erilaisia näkökulmia ja kykenemme kehittämään ammatillista minää.

Koemme, että tämän opinnäytetyön tekeminen on kehittänyt meitä vahvasti ammatillisen kasvun näkökulmasta ja ollut keskeinen sosionomien kompetenssien sisäistämisen kannalta. Kehittämistyötä tehdessämme olemme päässeet oppimaan paljon vaikuttamistyön eri mahdollisuuksista sekä kaupunkisosaalityön näkökulmista. Vaikuttamistyön osalta korostui, kuinka laaja kenttä on ja kuinka vahvasti läsnä vaikuttamistyö on sosionomien työkentällä. Toisaalta esille nousi myös vaikuttamistyön roolin merkitys välttämättömänä osana rakenteiden ja palvelujen kehittämistä ja kuinka se voi edistää palvelun käyttäjien sekä kansalaisten hyvinvointia.

Urban SOS –hankkeen iskulause on – Kohti monialaista, osallistavaa ja kestävää tulevaisuutta. Hanke haastaa myös meidän näkemyksemme laajentamisen, sillä olemme havainnoineet rajapintoja sosiaalialan, rakennussuunnittelun sekä pedagogisten menetelmien välillä. Toimintatapamme juontuvat monialaiseen työhön, sillä uskomme tulevaisuusorientoituneen koulutuksen tekevän muutostyötä yhä laajempiin verkostoihin. Näitä verkostoja ylläpitävät kestävä kehityksen periaatteet ja kriittinen reflektio. Opintojen aikana usein puhutaan moniammatillisuudesta, mutta se on rajoittunut sosiaali- ja terveysalan sisälle. Sosiaalisuutta on kaikkialla, miksi emme haasta näkemyksiämme myös muihin toimintaympäristöihin ja muodosta näistä yhteisöjä?

LÄHTEET

Brenner, N. & Schmid, C. 2015. Towards a new epistemology of the urban? April 2015 Vol. 19. Viitattu 14.4.2024. https://www.researchgate.net/publication/274459600_Towards_a_new_epistemology_of_the_urban

Bäck M.& Kestilä-Kekkonen E. 2019, Poliittinen ja sosiaalinen luottamus - Polut, trendit ja kuulut. Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2019:31. Hallintopolitiikka.

Gehl, J. 2018. Ihmisten kaupunki. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Hautala, S. & Romakkaniemi, M. 2019. Maailmanlaajuiset kysymykset ja paikallinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen seura 4.2.2019. Viitattu 3.4.2024. <http://www.sosiaalityontutkimuksen-seura.fi/Ajankohtaista?id=131>

Hiilamo, H.; Saari, J. 2010. Hyvinvoinnin uusi politiikka – johdatus sosiaalisiin mahdollisuuksiin. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Hirvonen, J.; Kilpeläinen, V.; Piirainen K.; Surakka, A.; Tantt, S & Tuikka, A. 2020. Tiedolla vaikuttamisen mahdollisuudesta toteutukseen. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Grano Oy. [Xamk kehittää 137 Johanna Hirvonen Tiedolla vaikuttamisen mahdollisuudesta toteutukseen \(theseus.fi\)](http://www.theseus.fi/urn:isbn:9789522165459)

Hokkanen L. 2014. Autetuksi tuleminen: valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijudet. Lapin yliopisto.

IFSW. Social work definition: Viitattu 6.4.2024. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

Kananoja, A. Lähteinen, M. Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. Printon, Tallinna 2017.

Kivinen, O. 2014. Promoting Urban Health, Experiences from Developing Multiprofessional Studies in Social and Health Care Education. Turku: Turku University of Applied Sciences. [isbn9789522165459.pdf;jsessionid=FBD463695BB7A72EE690A3FDB6F90C29 \(theseus.fi\)](https://www.theseus.fi/urn:isbn:9789522165459.pdf;jsessionid=FBD463695BB7A72EE690A3FDB6F90C29)

Kivipelto, M. 2021. Rakenteellisen sosiaalityön katsaus. Työpaperi 16/2021. Helsinki: THL. Viitattu 4.4.2024. [Rakenteellisen sosiaalityön katsaus \(julkari.fi\)](https://www.theseus.fi/urn:isbn:9789522165459.pdf;jsessionid=FBD463695BB7A72EE690A3FDB6F90C29)

Klinenberg, E. 2018. Palaces for the People: How Social Infrastructure Can Help Fight Inequality, Polarization, and the Decline of Civic Life

Kopomaa, T. Kohti kaupunkisosaalityötä – haasteena tasapainoinen kaupunki 2003. Helsingin yliopiston Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia-kustannus 2003.

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilkk, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: Opas toiminnalliseen oppinäytetyöhön. Helsinki: Art House Oy.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 14.4.2023/741. Viitattu 4.5.2024. [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ©](https://www.finlex.fi/fi/laki/alkuperainen/2023/741)

Lithovius, J. 2021. Mitä on ekososiaalinen sivistys? KSL opintokeskus. Viitattu 3.5.2024. <https://www.ksl.fi/mita-on-ekososiaalinen-sivis-tys/#:~:text=Ekososiaalinen%20sivis-tys%20laajentaa%20luonnon%20kantokyvvyt%C3%A4,sit%C3%A4%20kautta%20ihmis-ten%20kuormitusta%20luonnolle.>

Lindgren, L. & Manssila, J. 2022. Jatkuva oppiminen sosiaalialalla 2021. Talentia. Viitattu 4.4.2024. [talentia.fi/wp-content/uploads/2021/12/Jatkuva-oppiminen-sosiaalialalla-2021.pdf](https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2021/12/Jatkuva-oppiminen-sosiaalialalla-2021.pdf)

Liukko, E.; Muurien, H.; Kokkonen T. & Santalahti, V. 2022. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Raportti 1/2022. THL. Punamusta Oy. Helsinki. 2022. Viitattu 14.4.2024. [Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö \(julkari.fi\)](https://www.vuorokausi.fi/julkari.fi)

Metropolia. 2020. Urban-SOS. Viitattu 23.04.2024. <https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hankkeet/urban-sos>

Mäki, K. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2022. Korkeakoulupedagogiikka – Ajat, paikat ja tulkinnat. Haaga-Helion julkaisut 7/2022.

Nikander, J.; Juntunen E.; Holmberg, A. & Tuominen-Thuesen, M. 2017. Aikuisten parissa tehtävän sosiaalialan työn osaamistarpeet. Raportit ja selvitykset 2017:13. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/aikuisten_parissa_tehtavan_sosiaalialan_tyon_osaamistarpeet.pdf

Närhi, K; Kannasoja, S; Kokkonen, T; Rantamäki N.; Ruonakangas S. Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa 2023 SoPhi

Opetushallitus: Raportit ja selvitykset 2019. Osaaminen 2035. Grano Oy. Viitattu 13.04.2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Tutkintoon johtavan koulutuksen kehittäminen tukemaan sosiaali- ja terveystieteiden uudistamista. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:24. Viitattu 10.05.2024 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161661/OKM_24_2019_Tutkintoonjohtavakoulutus.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Palattiyil, G.; McInnes, A. & Walker, J. 2024. Integrating the Global Agenda for Social Work Practice and Education. Social Work in Action, 2024. Volume 36 Number 2 (April 2024), 89–99. Viitattu 3.5.2024. [Integrating the Global Agenda for Social Work Practice and Education \(tandfonline.com\)](https://www.tandfonline.com)

Kuva: Peda. Kestävä kehitys. Viitattu 10.5.2024 [Kestävä kehitys \(peda.net\)](https://www.peda.net)

Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. 2014. Rakenteellinen sosiaalityö, Kuopio: UNIpress.

Puurunen P. 2002. Jane Addams – yhteisöllisen sosiaalityön pioneeri. Viitattu 14.4.2024. [Jane Addams - yhteisöllisen sosiaalityön pioneeri - pdf \(journal.fi\)](https://www.journal.fi)

Pohjola, A.; Kempainen, T.; Niskala, A. & Peronius, N. 2019. Yhteiskunnallisen asemansa otettava sosiaalityö. Vastapaino.

Raunio, K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. Gaudeamus.

Salonen, A. 2012. Ekososiaalinen sivistys – mitä se on? 6.10.2012. Viitattu 2.5.2024. <https://artosalonen.com/ekososiaalinen-sivistys-mita-se-on/>

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.4.2024. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, 2023. Sosionomi (AMK)-tutkinnon kompetenssit. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. Viitattu 4.5.2024
[Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

Särkelä, R.; Siltaniemi, A.; Parviainen, H. & Ahola, E. 2014. Hyvinvointitalous. Suomen sosiaali ja terveys ry.

Talentia. 2017. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Ammattieettinen lautakunta. Viitattu 12.4.2024
<https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>

THL. 2024. Sosiaalihuollon valvonta. Päivitetty 15.1.2024 [Sosiaalihuollon valvonta - THL](#)

Tiitinen, L. 20.04.2018. Sosiaalialan mediavaikuttaminen hiljaisuuden kulttuurin murtajana. Yhteiskuntapolitiikka-lehti 83. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136256/YP1802_Tiitinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

TikTok-sossut 2024. Viitattu 23.4.2024. <https://www.tiktoksossut.fi/>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Tossavainen K. & Turunen, H. 1999. Koulutusrakenteet muuttuvat – muuttuuko opetus ja oppiminen? Tampere: Tammer-Paino Oy.

Turun Sanomat 15.5.2023. Turun koulukiista jäi vielä kiikun kaakun – kapinalliset yrittävät vielä saada väistötöila-asiaa valtuustosaliin. Viitattu 2.5.2024 <https://www.ts.fi/uutiset/5996235>

Urban SOS. Viitattu 22.9.2023 [Urban SOS – Online training platform](#)

Varsinais-Suomen hyvinvointialue. Rakenteellinen sosiaalityö ja sosiaalinen raportointi. 2024. Viitattu 10.05.2024 <https://www.varha.fi/fi/tietoa-varhasta/kehittaminen/varsinais-suomen-sosiaalialan-osaamiskeskus-vasso/rakenteellinen-sosiaalityo-ja-sosiaalinen-raportointi>

Vilkama, K.; Högnabba S.; Bernelius, V. & Henriksson, R. 2023. Segregaation ennalta ehkäiseminen ja lieventäminen Helsingin kaupungissa. Viitattu 2.4.2024. <https://www.hel.fi/static/helsinki/valtuustoseminaari-2023/segregation-ehkaisy-ja-lieventaminen.pdf>

Wilkinson, R., Pickett, K. & Myllyoja, M. 2011. Tasa-arvo ja hyvinvointi: Miksi pienet tuloerot koi-
tuvat kaikkien hyväksi. [Helsinki]: HS kirjat.

Williams, C. 2016. Social Work and the City Urban Themes in 21st-Century Social Work. Palgrave Macmillan.

Ympäristöhallinnan verkkopalvelu. 21.4.2022. Kaupunkiseudut ja kaupungistuminen. Päivitetty 25.4.2024. Viitattu 27.4.2024 <https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaupunkiseudut-ja-kaupungistuminen>

Ympäristöministeriö 2023. Mitä on kestäväkehitys? Viitattu 2.4.2024 <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Liite 1 Vaikuttamistyön opas

JADE SIIMES & ATTE IMMONEN

Vaikuttavampaa vaikuttamista

Opas sosionomeille

TYÖKIRJA VAIKUTTAMISEN PERIAATTEISIIN

SISÄLLYSLUETTELO

1	Kenelle tarkoitettu?
2	Sosionomien kompetenssit
3	Jane Addams
4	Jane Addams - Suunnannäyttävä nykypäivän sosiaalityöhön
5	Urbaanisuus - kaupunki toimitilana
6	Mitkä tekijät muodostavat sosiaalista kaupunkia?
7	Paikallisesta kansalaistoiminnasta globaaliin vaikuttamiseen
8	Hahmota kaupunkisuunnittelua

9	Tehtävä
10	Pohdintoja
11	Kohti oikeudenmukaisempaa kaupunkia
12	Esimerkkejä tiloista ja tapahtumista, joissa hyödynnetään urbaaneja tiloja
13-14	Politisointi
15	Valta ja päätöksenteko
16	Vaikuttaminen
17	Rakenteellinen sosiaalityö

SISÄLLYSLUETTELO

18	Rakenteellisen sosiaalityön eri muodot
19	Pohdi omaa vaikuttamisidentiteettiä
20	Vaikuttamisen eri muotoja
21	Kuinka toteuttaa parempaa vaikuttamistyötä?
22	Julkinen keskustelu
23	Digiaika ja media

24	Esimerkkejä sosiaalialan mediavaikuttamistyöstä
25-27	Vaikuttamistyön väyliä sosiaalialalla
28	Järjestöissä vaikutetaan
29	Kysymyksiä
30	Tehtävä asunnottomuudesta
31	Urban SOS

KENELLE TARKOITETTU?

Kehittämistyö

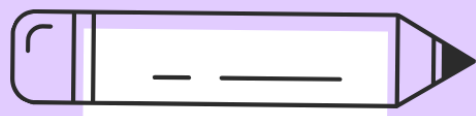
"Vaikuttavampaa vaikuttamista" -opas on kehittämistyön tulos, joka on tehty Metropolia-ammattikorkeakoulun toimeksiantona. Opas on suunnattu erityisesti sosionomiopiskelijoille, mutta se soveltuu käytettäväksi laajemmin koko sosiaalialalla.

Urban SOS

- Metropolia-ammattikorkeakoulu on toiminut osana jo toteutettua kansainvälistä Erasmus+ Urban SOS -hanketta.
- Urban SOS -hankkeen tarkoituksena on analysoida kaupunkisosaaliryöön rakenteita, sosiaalisen tuen rakenteita ja yhteisöjä, jotta voidaan luoda kestäviä ratkaisuja asukkaiden ja kaupunkien tarpeisiin.
- Hankkeen tavoitteena on kehittää koulutustoimintaa vastaamaan urbaanin ympäristön hyvinvoinnin parantamisen kasvavaan tarpeeseen.

Sosionomien kompetenssit

2023

- Sosiaalialan eettinen osaaminen
- Asiakastyön osaaminen
- Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen
- Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen
- Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio -osaaminen
- Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen

JANE ADDAMS

1860-1935

Jane Addams oli yhdysvaltalainen sosiologi ja sosiaalityöntekijä, joka luetaan myös **setlementtiliikkeen perustajiin** kuuluvaksi. Setlementtiliike oli alun perin lähtöisin Englannista, jonne perustettiin Toynbee Hall -setlementti vuonna 1844. Addams perusti Englantiin suuntautuneen opintomatkan jälkeen Hull House setlementin Chicagoon vuonna 1889.

Addams pyrki muutostyöhön

Setlementtitoiminnan lähtökohtana ei ollut tehdä muutosta köyhissä yksilöissä vaan **muutos yhteisöissä ja yhteiskunnallisissa oloissa**. Sosiaalialan tehtävänä nähtiin asettua köyhien alueille ja vahvistaa heidän potentiaalisia piilossa olevia voimavarojaan. Lähiympäristöiden nähtiin vaikuttavan suuresti ihmisten ja perheiden elämään sekä kehitykseen. **Sosiaalisten ongelmien ei katsottu johtuvan ihmisistä, vaan ongelmien katsottiin johtuvan epäinhimillisistä elinolosuhteista ja slummiyhteisöjen heikoista sosiaalisista rakenteista.**

SUUNNANNÄYTTÄJÄ NYKYPÄIVÄN SOSIAALITYÖHÖN

Hull House toimi yhteisökeskuksena, jossa yhteisön jäsenet voisivat kokoontua, jakaa resursseja, tukea toisiaan sekä tilana, jossa luotiin kannustavaa ilmapiiriä yhteiseen toimintaan sosiaalisten parannusten aikaansaamiseksi.

Tämä lähestymistapa korostaa **yhteisölähtöisyyttä** ja **yhteisön voimavarojen hyödyntämistä** **sosiaalisen muutoksen edistämiseksi.**

HULL HOUSE SETTLEMENTTI

Addams pyrki puheissaan ja kirjoituksissaan demokratian ja ihmisoikeuksien vaatimusten täyttöön. **Niiden edistämiseksi hän pyrki myös vaikuttamaan paikallishallintoon sekä lainsäädäntöön.**

Haluamme korostaa Addamsin kaltaista **muutosajattelua**, jossa **toiminta kytkeytyy vahvasti sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen ja epäoikeudenmukaisten rakenteiden haastamiseen.**

URBAANISUUS - KAUPUNKI TOIMITILANA

Sosiaalityön tehtäviin ei kuulu ainoastaan vastata yksilön ja yhteisön tarpeisiin, vaan ajaa myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta, haastaa sortavia rakenteita ja osallistua tasapuolisemman kaupunkiympäristön luomiseen.

Sosiaalityön historia kytkeytyy muutosaaltoon; sosioekonomisiin ja poliittisiin olosuhteisiin - **Sosiaalityö on myös historian muokkaaja**; vastarinnan, innovaation ja muutoksen paikka, moniulotteinen osa, joka on tullut ilmi erityisesti kaupunkitiloissa.

"Oikeus kaupunkiin", joka on kollektiivinen oikeus vaatia valtaa kaupunkien tekemisen ja uudelleen tekemisen tavoista, oikeutta (uudelleen)rakentaa kaupunkia tarinoiden kautta, jotka juontavat juurensa ei-länsimaisista, ei-valkoisista, ei-akateemisista kokemuksista ja epistemologioista.

(Williams 2016)

MITKÄ TEKIJÄT MUODOSTAVAT SOSIAALISTA KAUPUNKIA

**KAUPUNGIT OVAT POLIITTISTEN, TALOUDELLISTEN JA SOSIAALISTEN PROSESSIEN
SYDÄMESSÄ, JOTKA MÄÄRITTELEVÄT JA MUOKKAAVAT NYKYMAAILMAA.**

Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökohdat vaativat ymmärrystä kaupungeista ja niiden
valtasuhteista, sekä siitä, miten kaupungit tuottavat epätasa-arvoa ja miten näitä epätasa-arvoja
koetaan ja torjutaan.

Kaupunkia ei tulisi ottaa itsestäänselvytenä vaan nähdä se tilallisten muutosten prosesseina -
väliaikaisia ilmentymiä jatkuvista sosiaalis-tilallisista muutoksista.

Kaupunki ilmenee dynaamisena, historiallisesti kehittyvänä ja monimuotoisena.
Miten sosionomit voivat olla osana luomassa kaupunkitilaa?

*Mistä lähteä liikkeelle? -
kehitimme kaksi taulukkoa helpottamaan havainnointia*

6

PAIKALLISESTA KANSALAISTOIMINNASTA GLOBAALIIN VAIKUTTAMISEEN

MITEN SOSIONOMI VOI OLLA MUUTOSPAINEN TEKIJÄ?

Yksilönä

- **Kriittinen näkökulma**
- **Muutostyö** - epäkohtien esiin nostaminen esim. työympäristössä.
- **Aktiivinen kannanotto**
- Asiakastyössä työskentelyotteena **toimijuuden & osallisuuden** korostaminen ja tukeminen - dialoginen vuorovaikutus

Miksi juuri sosionomin velvollisuus?

- Sosiaalialan ammattihenkilöt kerryttävät jatkuvasti työtehtävissään **tietoa ja kokemusta asiakkaiden tilanteesta sekä laajemmista yhteiskunnallisista ilmiöistä.** Ammattietiikamme velvoittaa raportoimaan näistä.

Sosionomi

Yhteisössä

- **Keskustelu alan sisällä:** kriittinen uudelleentarkastelu asemastamme, roolistamme, strategioistamme ja identiteetistämme.
- Sosiaalityön Maailmanlaajuinen Agenda (IFSW 2012) **sitoutuu edistämään taloudellista ja sosiaalista tasa-arvoa**, yksilöiden arvokkuuden edistämiseen, ihmissuhteiden vahvistamiseen sekä työskentelemään ympäristönsuojelun puolesta.
- Moniammatillinen yhteistyö
- Sosiaalialan vahvempi pyrkimys **paneutua sosiaalisen ahdingon syihin samalla, kun työskentelee sen ilmenemismuotojen parissa arkielämässä.**

Yhteiskunnallisena vaikuttajana

- Tunnista vaikuttavat ulottuvuudet: **taloudellinen, poliittinen ja sosiaalinen;** kaupunkielämän luonne haavoittuvien ja syrjäytettyjen kohdalla.
- Kaupungistuminen, globalisaatio, taloudellinen epätasa-arvo ja kulttuurinen monimuotoisuus tuovat haasteita, joihin **sosiaalialan on pohdittava vastausta.**
- Tutustuminen **rakenteelliseen sosiaalityön** velvoitteisiin.

Kaupunkitilan edistämisen vaikutuksia

- Asuinolojen tasa-arvoistuminen
- Työllisyyden vahvistuminen
- Vähentää taloudellista epätasa-arvoa
- Sosiaalisen pääoman lisääminen: tasapuolisempi mahdollisuus vakaan ja turvallisen elämän luomiseen
- Sosiaalisten ongelmien väheneminen
- Yhteisöllisyyden vahvistuminen
- Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen

HAVANNOI KAUPUNKISUUNNITTELUA

Ympäristö

- Millainen on kaupungin ympäristö? Onko siellä tarpeeksi **vihreitä alueita ja yhteisöllisiä tiloja?** (esim. leikkipuistot, grillauspaikat, ulkoilualueet ja kohtaamispaikat)
- Onko alue liian tiiviisti rakennettu? Millainen on alueen ylläpito puhtauden ja yleisen ilmeen suhteen - esim. **rappautuneet julkisivut.**
- Havaitsetko alueen olevan lähinnä **yksityisessä omistuksessa olevia asuntoja vai myös kaupungin vuokrataloja?**
- Jos alueella laadukkaat palvelut, nousevatko asumiskustannukset niin korkeaksi, että alue **keskiluokkaistuu?**

Sosiaalinen infrastruktuuri

- Millaiset **sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut?** (ei kuormittuneet, ei vain yksityisiä)
- Ovatko **julkiset opetustoimen palvelut laadukkaita?** (esim. päiväkodit, koulut)
- **Alueellisia eroja palvelun laatuun?**
- **Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut:** esim. kirjastot, taide ja urheilu. Onko alueella investoitu esim. uimahalliin, nuorisotiloihin ja kenttiin?
- Ovatko **monikulttuuriset olot** huomioitu? Palvelun saatavuus, vieraskielisyys, uskonnolliset tekijät ja etniset palvelut.
- Onko tilat rakennettu **esteettömäksi?**

Yhteydet

- Onko riittävän kattava ja toimiva **julkisen liikenteen verkosto?** - Esimerkiksi julkisen liikenteen kapasiteetti on ylikuormittunut.
- Ovatko **tieverkostot** riittävät ja turvalliset jalankulkijoille sekä kevyelle liikenteelle?
- Löytyykö kattavat pyörätiet?
- Pysäkkien **saavutettavuus** kaikille ja riittävät kalusteet - penkit pysäkeillä.
- Hyvät yhteydet **laskevat kynnystä siirtyä työpaikoille tai palveluiden äärelle ja mahdollistaa laajemmat työmahdollisuudet.**

Sosiaalinen kestävyys

- Tarkastelua epäoikeudenmukaiseen maantieteelliseen mittakaavaan, jossa on merkittävimpiä:
 1. tuloerojen
 2. turvallisuuden ja liikkuvuuden, sosiaalisen liikkuvuuden mahdollistamisen
 3. kulutuksen, vallan ja etuoikeuksen tasojen maantieteelliset erot
- Oikeudemukainen kaupunkisuunnittelu korostaa **ihmisten mahdollisuuksia oman tulevaisuutensa suunnitteluun ja riskinottoon.**

TEHTÄVÄ

“Sosiaalialan tehtävä on monitasoinen: paikallisten, kansallisten ja globaalien mittakaavojen risteyksissä.”

Pohdi, miten kaupunkitilassa näyttäytyi maailmanlaajuisen koronaepidemian eletyt kokemukset ihmisten arjessa? Olivatko kokemukset kaupunkitilassa samanlaisia?

POHDINTOJA

Korona pahensi sosiaalisesti epäoikeudenmukaisia infrastruktuureja ja teki näkyväksi vallan epätasapainon, jolla on epätasainen vaikutus yhteiskunnan haavoittuvimpiin.

Palvelut eivät olleet saavutettavissa. Erityisesti vanhemmat ikäryhmät ja moniongelmaiset asiakkaat kärsivät sosiaali- ja terveystalveluiden muutoksista. Monet riskiryhmät jäivät marginaaliin tai ilman palveluita, kun palvelut siirrettiin etä- ja digipalveluihin.

Pandemian aikana sosiaalityöntekijät kokivat kykynsä hoitaa tehtäviään ja vaikuttaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin merkittävästi kaventuneen.

Alhaisemman tulotason perheet saattavat asua yksiköissä, joissa on enemmän ihmisiä pienemmillä tiloilla - korona-aikaan tilan puute aiheutti jännitteitä, jotka pahimmillaan johtivat kotiväkivalta tapauksiin, koska yhteisölliset tilat, palvelut ja harrastukset, tai edes päiväkodit ja koulut eivät olleet saavutettavissa.

Kun sosiaaliset kontaktit katkeavat tai niitä on hyvin vähän, seuraukset näkyvät terveydessä ja hyvinvoinnin kokemuksissa. Sosiaalinen pääoma pienenee. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tekemässä kyselyssä 75 % vastaajista arvioi yksinäisyyden ja turvattomuuden tunteiden lisääntyneen huhti- ja toukokuussa 2020.

KOHTI OIKEUDENMUKAISEMPAA KAUPUNKIA

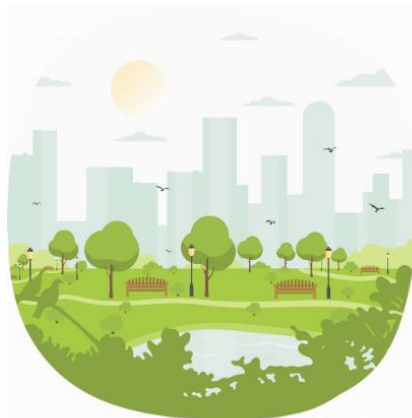
Usein sosiaalialalla pyritään muokkaamaan yksilöiden yksilöllisiä ongelmia. **Ihmisen ympäristö on iso tekijä hyvinvoinnissa.** Voimme tehdä merkittävää muutosta keskittymällä kaupunkitilojen suunnitteluun. Merkittävä osa ihmisten elämää koostuu **mukavasta asumisesta ja läheisistä palveluista.**

Voimme arvioida, miten paikalliset ratkaisut vaikuttavat esimerkiksi maahanmuuttajien asemaan, työttömyyteen ja mielenterveyteen ympäristöissään. Sosiaalisia vaikutuksia arvioivat usein muut kuin sosiaalialan ammattilaiset. Siksi sosiaalialan on tärkeää olla aktiivisesti mukana keskusteluissa, vaikuttaa päätöksiin ja tuoda esiin kokemusperäistä tietoa ja asiakkaiden tarinoita.

Paikalla on edelleen merkitystä. Tämä on huomattava erityisesti niiden ryhmien kannalta, jotka ovat edelleen haavoittuvammassa asemassa: vammaiset, pienituloiset, työttömät tai rajallisen sosiaalisen pääoman omaavat.

Kaupungit sisältävät yleensä sekä kehittyneitä ja varakkaita alueita että köyhyyden ja syrjäytymisen alueita. Siksi kaupungit voivat edustaa monenlaisia elinolosuhteita ja myös ihmiskokemuksia. (Willams 2016)

ESIMERKKEJÄ TILOISTA JA TAPAHTUMISTA, JOISSA HYÖDYNNETÄÄN URBAANEJA TILOJA

Sompasauna	Kalasadama 2011, vaihtoehtoliike, avoin kansalaissauna
Kulttuurisauna	Merihaka 2013, WDC-hanke, urbaani rantasauna
Kaupunkiviljelypuutarha Kääntöpöytä	Pasila 2012, Dodo-hanke, kaupunkiviljelykeskus
Karhupuiston puistokummit	Kallio 1997, puistokummit, asukaspuutarha
urBaana	Kamppi/Etu-Töölö 2012, Martti Aihan työryhmä, visio uudesta nauhamaisesta kaupunginosasta
Lisää kaupunkia Helsinkiin!	Helsinki 2010, Facebook-ryhmä, keskustelua ja ehdotuksia kaupunkisuunnittelusta
Pro Helsinki 2.0 varjoyleiskaava	Helsinki 2014, Urban Helsinki, vaihtoehtoinen kaupunkisuunnitelma
Itä-Pasila iskuun!	Itä-Pasila 2011, WDC-hanke, katutaidetta ja -tapahtumia
Kansalaispuisto	Helsinki 2014, N2 mainostoimisto, Töölönlahden yksityinen uudistushanke
Kotikaupunkipolku	Helsinki 2004, Pauli Saloranta, kaupunginosakohtaisia kävelyreittejä
Pyöräilevä työmatkabussi	Helsinki 2013, Helsingin pyöräilevät kaupunginosat -hanke, yhteisöllinen työmatkapyöräily
Kallio Block Party	Kallio 2011, Kallio-liike, talkoilla järjestetty katufestivaali

Politisointi

MUUTOSPAINEN LUOMINEN

Poliittinen ulottuvuus on yhteiskunnallinen aspekti sosiaalityölle. Silti sanaa politisointi vierastetaan sosiaalialan kentällä, etenkin sosionomien opinnoissa ja työelämässä. Politisointia pyritään keskustelussa eriyttämään sosiaalityöstä. Politisoinnin kautta työmme resurssit ja asiakkaiden hyvinvointi määräytyy.

Monille sosiaalialan työntekijöille **politisoiva tehtävä ei ole ilmeinen eikä tunnistettava, koska he eivät ole saaneet koulutusta** siitä eivätkä heillä ole paljon kokemusta siitä osa-alueesta työssään.

Poliittisten, taloudellisten, ympäristöllisten ja teknologisten mullistusten keskellä haavoittuvuudet lisääntyvät, eriarvoisuus kasvaa ja uusia tarpeen muotoja nousee esiin.

Sosiaalialan työntekijät ovat **keskeisiä keskustelujen ja kertomusten laatijoita uusista yhteiskunnallisista kysymyksistä** - tehtävänä voimaannuttaa keskustelukulttuuria, jotta hyvinvointi kaupungeissa toteutuisi kaikille.

Politisointi

SOSIAALINEN PÄÄOMA

Laajempänä yhteisöllisyyden haasteena sosiaaliseen pääomaan sijoittamiseen edellyttää julkisten tilojen luomista, kulttuuritilojen ja kulttuuriharrastusten tukemista, rakennetun ympäristön yhteisöllistämistä, kotiseutu- ja naapurustoimintaa sekä vapaaehtoisen kansalaistoiminnan vahvistamista.

Toimiva sekä kattava sosiaaliturvajärjestelmä ja universaalit julkiset palvelut parantavat työllisyyttä ja hyvinvointia ja kaventavat tuloeroja.

Anteliaat ja kattavat hyvinvointijärjestelmät eivät muodosta estettä taloudelliselle menestykselle. Hyvinvointi- ja talous tavoitteiden ei tarvitse olla ristiriidassa keskenään. (2014 Särkelä)

Yhteiseen sosiaaliseen vastuuseen ja vastavuoroisuuteen nojaava sosiaalityön eetos tulee nykyään haastetuksi käytännössä kaikissa länsimaisissa hyvinvointiyhteiskunnissa klassisen liberalistisen tradition perustalta kehittyneestä näkökulmasta, jota voidaan kutsua uusliberalismiksi.

Tähän kytkeytyy jälleen poliittinen taso ja asioiden ajamista esimerkiksi naapuristoissa ja hyvinvointialueilla. Vaikka sosiaalinen pääoma juontaa juurensa ruohonjuuritason yhteisöltä, tarvitaan toimenpiteitä julkisen vallan ja viranomaisten taholta vapaaehtoisen kansalais- ja kulttuuritoiminnan vahvistamiseksi.

Esimerkkejä tapahtuvista oikeistohallituksen leikkauksista

- Irtisanomissuojan heikennys
- Sairauspoissaoloon omavastuupäivä
- Työmatkavähennys
- Määräaikaiset työsuhteet ilman perusteita
- Lakkosakko ja lakko-oikeuden rajoittaminen
- Työttömyystuwa laskee satoja euroja kuukaudessa
- Ansiosidonnainen lyhenee porrastuksen myötä
- Asumistukea leikataan
- Kiristykset maahanmuuttaneille - max. 3kk työttömänä (PAM, 2024)

VALTA JA PÄÄTÖKSENTEKO

Sosiaalialan ammattilaiset käyttävät työssään valtaa tehtävänsä tuoman valtuuksien kautta edistääkseen asiakkaiden hyvinvointia. Työssä reflektointi on tärkeää - valta tuo vastuuta. On tehtävämme tuodot epäkohdat esille.

Ammattitaidon ja eettisyyden vuoksi pysähdytään analysoimaan omaa toimintaa ja kehittämistarpeita sosiaalialan ammattilaisena. Olemme samanarvoisia palvelunkäyttäjän kanssa ja valta toimia äänetorvena heikomassa asemassa oleville vaati ammattilaisilta yhteisöllistä ja dialogista työtettä, jotta voimme toimia yhteisön jäsenten edunmukaisesti vaatii jatkuvaa reflektointia ja oman toiminnan arvioimista.

Vallankäyttö voi näkyä mm. päätöksiä toteutettaessa, määriteltäessä mihin asiakkaan tilanteisiin puututaan tai päätettäessä mitä asiakkaasta kirjataan.

Sosiaalialan ammattilaiset voivat tarjota tietoa asiakkaalle tietoa saatavilla olevista palveluista ja tarjota tietoa päätöksentekoon osallistumisesta, tukea heitä tuomaan esiin omia tarpeitaan ja näkemyksiään sekä toimia puolesta puhujina viranomaisille ja päätöksentekijöille, jotta heidän tarpeensa tulisivat huomioituiksi.

15

Vaikuttaminen

NÄKÖKULMIA

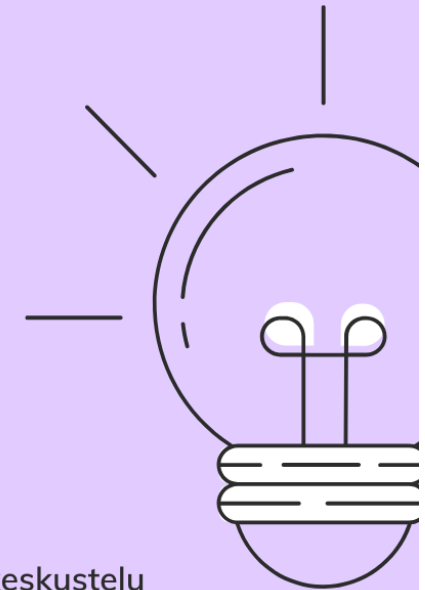
Narratiivi

Sosiaalialan ammattilaiset kohtaavat haasteita yhteiskunnallisen vaikuttamistyön toteutuksessa, sillä **työkenttä on usein yksilökeskistä (case-työskentely) ja organisaation käytännöt eivät aina tue rakenteellista työtä**, jolloin vaikuttamistyön tukeminen voi jäädä yksin ammattilaiselle.

Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellisen sosiaalityö jäsenyi Suomessa 1970- ja 1980-luvuilla, jolloin sen merkitystä korostettiin tuolloin **kritiikkinä yksilökohtaiselle sosiaalityölle**.

Rakenteellisen sosiaalityön teorioissa yhdistyy **yksilön ongelmien yhteys yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, valtaan ja resursseihin**. Rakenteellista sosiaalityötä kuvastaa myös **kriittisyys** ja uusien toimintamallien hakeminen eli **ratkaisukeskeisyys**.

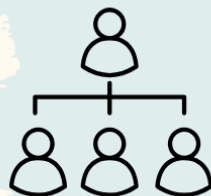

Julkinen keskustelu

Voimme sosionomeina vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ja osallistua julkiseen keskusteluun. Julkiseen keskusteluun osallistumalla **kykenemme vaikuttamaan sosiaalityön rakenteisiin ja palvelujen toteuttamiseen**.

Rakenteellinen sosiaalityö

Keskustelu poliittisesta tai vaikuttamaan pyrkivästä sosiaalityöstä on kietoutunut Suomessa pitkälti rakenteellisen sosiaalityön ympärille. Tarkoittaa toimintaa ja vaikuttamista yhteiskunnallisten epäkohtien ja eriarvoistavien rakenteiden poistamiseksi.

Sosiaalialan yhteisön jäsenenä meillä on mahdollisuus rakentaa tukiverkostoja tai vaikuttaa esimerkiksi organisaatiomalleihin herättelemällä yhteistä pohdintaa. Ellei näistä haasteista keskustella avoimesti, muutoksen aikaansaaminen jää puutteelliseksi.

Havainnoimme asiakkaiden elämiskaikmaa. Kasvatvat hyvinvoinnin haasteet vaikuttavat yksilökohtaisiin tapauksiin, jolloin alalla työntekijöiden tulisi pyrkiä analysoimaan asiakaskohtaisten ongelmien yhteyksiä yhteiskunnan rakenteellisiin epäkohtiin sekä viestittää näitä eteenpäin. Rakenteellinen sosiaalityö on osana sosiaalihuoltolakia, jonka toteutumista myös sosionomien tulisi noudattaa.

RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN ERI MUODOT

Anneli Pohjola 2011

Tietotyö

Tiedon tuottamista sosiaalityön kentältä kansalaisten elinolosuhteista, palveluiden riittävydestä ja oikeanlaisuudesta sekä muista hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä

Strategiatyö

Sosiaalinen yhteiskuntapolitiikka, visiot, erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen hakemista sekä pitkäjänteistä vaikuttamista mm. lainsäädäntöön;

Inklusiotyö

Kansalaisia osallistetaan ja luodaan edellytyksiä vaikuttamiseen.

Oikeudenmukaisuustyö

Oikeudenmukaisuustyö keskittyy vuorostaan kansalaisten oikeuksien valvontaan ja eri väestöryhmien hyvinvoinnin tasa-arvon esille nostamiseen.

Pohdi omaa vaikuttamisidentiteettiä

Millaista vaikuttamistyötä haluaisin tehdä?

Millaiset vaikuttamistyön muodot tuntuvat luontevammilta ja mitkä vieraammilta?

19

Vaikuttamistyön eri muotoja

Poliittinen
vaikuttaminen

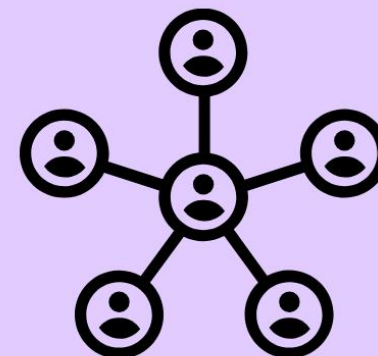
Koulutus

Yhteiskunnallinen
keskustelu ja ilmapiiriin
vaikuttaminen

Järjestötyö

Tutkimus,
tiedontuotanto
ja tiedon jakaminen

Yhteisötyö

Kuinka toteuttaa parempaa vaikuttamistyötä?

- Päätöksenteon ymmärtäminen, kenen kautta muutosta voi toteuttaa, kuka päättää asioista?
- Verkostoidu, alan ammattilaiset, eri sidosryhmät ja päätöksentekijät.
- Ole osana muutosta ja vaikuttamistyötä: järjestöt, ryhmät, kampanjat.
- Kerää tietoa ja pysy ajan tasalla ajankohtaisista asioista.
- Keskustelu, älä pelkää ottaa kantaa, jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseensä.
- Kyseenalaistaminen! Toteutuuko yhdenvertainen osallisuus, jakautuvatko resurssit tasan, tuleeko ihmisten ääni tasapuolisesti esille?
- Oman vaikuttamisosaamisen kehittäminen: vuorovaikutus ja viestintätaidot, koulutukset (ammattijärjestöt).

JULKINEN KESKUSTELU

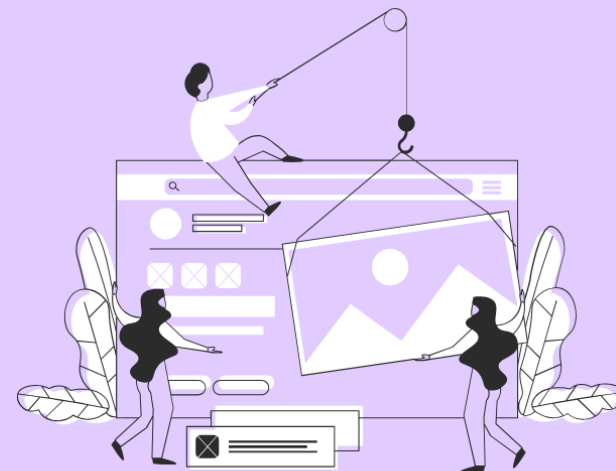
Organisaation ja päätöksentekijöiden lisäksi sosiaalialan ammattihenkilöiden on suositeltavaa ottaa osaan julkiseen keskusteluun tuomalla tietoa ihmisille ja vaikuttamalla yleisiin mielipiteisiin.

Tiedonvälityksellä voidaan myös luoda luottamusta ja läpinäkyvyyttä sosiaalialan palveluja ja käytäntöjä kohtaan.

Julkiseen keskusteluun osallistuttaessa on tärkeää tuoda esille tieto mahdollisimman suurta avoimuutta käyttäen noudattaen kuitenkin samalla yksityisyydensuojaa ja salassapitovelvollisuutta.

Työyhteisöjen tulisi tarjota työntekijöille tukea julkiseen keskusteluun osallistumiselle. Lisäksi alan ammattilaisille tulisi järjestää koulutusta ja opastusta asioiden julkiseen käsittelyyn.

Työpaikoilla julkiseen keskusteluun osallistumista ei välttämättä aina kuitenkaan tueta, sillä sen koetaan olevan riski, eikä se ole yleisesti käytössä oleva menetelmä.

DIGIAIKA & MEDIA

Mediavaikuttamisella osallistutaan julkiseen keskusteluun, perustellaan muutostarvetta ja luodaan painetta muutosten toteuttamiseksi.

Mediavaikuttaminen on jäänyt alalla yleisesti hiljaisuuden kulttuurin alle vaikuttamistyön tapahtuessa pääosin verkostojen ja työryhmien sisällä.

Median käyttö tarjoaa tavan viestiä erilaisille yleisöille sekä tarjota mahdollisuuksia verkostoitumiselle.

Mediavaikuttamista voidaan toteuttaa esim. kirjoittamalla alan lehtiin, blogeihin tai tuottamalla materiaalia sosiaalisen median kanavoihin.

Pohdintoja:

Miten julkinen keskustelu ja yksityisyydensuoja sovitetaan yhteen?

Miten voit hyödyntää sosiaalista mediaa yhteiskunnallisen vaikuttamistyön näkökulmasta?

Esimerkkejä sosiaalialan mediavaikuttamis- työstä

Some

Maija Haapala ja Camilla Haapala tuottavat kanavallaan TikTok-sossut sisältöä, jonka tavoitteena on viestiä lastensuojelusta ja lasten oikeuksista.

<https://www.tiktoksossut.fi/>

Blogit

Sosiaalinen vaikuttaja on Xamkin sosiaalialan opiskelijoiden ja opettajien yhteinen blogi, jossa julkaistaan ajankohtaisia sosiaalialan tekstejä. Blogin tarkoituksena on tehdä sosiaalialan ajankohtaisia kysymyksiä näkyväksi ja nostaa niitä julkiseen keskusteluun.

<https://blogit.xamk.fi/sova/>

Vaikuttamistyön monimaisia muotoja sosiaalialalla

Media-vaikuttaminen

Palvelujen ja oman työn kehittäminen

Poliittinen vaikuttaminen

Asianajo

Omavalvonta

Yhteisötyö

Asiakasraadit

Epäkohta-
ilmoitukset

Kokemusasian-
tuntijaryhmät

Verkostotyö

Konkreettisia väyliä vaikuttaa

🔍 Sosiaalinen raportointi ✕

Sosiaalialan arjessa kertyy paljon tietoa ja ymmärrystä siitä, miten palvelujärjestelmä toimii ja mitä yhteiskunnan marginaaleissa tapahtuu. Tämä tieto on tärkeä saada hyödynnettyä hyvinvointialueen kehittämisessä. **Sosiaalinen raportointi on hyvinvointialueilla toteutettava työkalu, jossa sosiaalialan työntekijät voivat nostaa epäkohtia esille, sekä esittää ratkaisuja olemassaoleviin haasteisiin.** Sosiaalinen raportointi on hyödyllinen työkalu kokonaisuuksien hahmottamiseen, heikkojen signaalien paikantamiseen ja ilmiöihin tarttumiseen.

Muita väyliä vaikuttamistyöhön:

Järjestöjen hyödyntäminen asianajoon

Julkinen vaikuttamistyö

Yhteydenotot päättäjiin -> lobbaus.

Osallistuminen yhteiskunnallisiin keskustelutapahtumiin

Kuntalais- ja kansalaisaloitteet

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sosiaalinen raportointi

📌 Pakolliset kysymykset merkitty tähdeillä (*)

Taustatiedot

1. Yhteystiedot
Vain tarkempia yhteydenottoja varten - tiedot säilytetään Vassossa

Etinimesi *

Sukunimesi *

Sähköpostiosoiteesi *

2. Palvelutehtäväsi *

a. Lastensuojelu

b. Lapsiperheiden palvelut

c. Perheoikeudelliset palvelut

d. Työikäisten palvelut

e. Päihdehuolto

f. Vammaispalvelut

g. Ikääntyneiden palvelut

h. Muu, mikä?

Varsinais-Suomen sosiaalinen raportointi: <https://vasso.fi/sosiaalinenraportointi/>

Enter ←

Konkreettisia väyliä vaikuttaa

Otakantaa.fi

Otakantaa.fi-palvelusta löydät ajankohtaiset hankkeet, joihin kaivataan mielipidettäsi.

Demokratia.fi

Demokratia.fi-sivustolta saat ajankohtaista tietoa asioiden valmistelusta paikallisesti, Suomessa ja Euroopan unionissa.

Kuntalaisaloite.fi

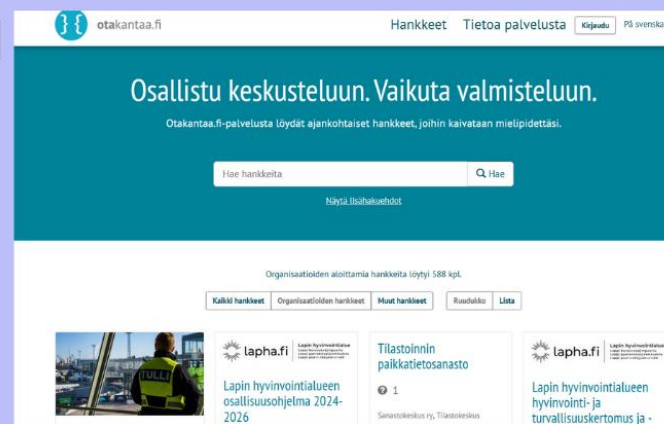

Laadi kuntalaisaloite tai tutustu uusimpiin kuntalaisaloitteisiin.

Kansalaisaloite.fi

Seuraa, laadi ja kannata kansalaisaloitteita.

Osallistu kansalaiskeskusteluun tai aloita itse keskustelu haluamastasi aiheesta sähköisesti Otakantaa.fi-verkkopalvelussa.

Ongelman esittely

Kirjoittajan kannanotto

Perustelut

Johtopäätös

Toimenpide-ehdotus

Ajankohtaisuus

Esimerkkiä
kirjoittamiseen

Järjestöissä vaikutetaan

Vaikuttamistyö on yksi järjestötyön peruspilareista

Vaikuttamista toteutetaan muun muassa tuottamalla ja jakamalla tietoa, antamalla lausuntoja, kampanjoimalla, tekemällä linjauksia ja suosituksia ja toimimalla verkostoissa.

Järjestöissä tiedonkeruun ja jakamisen menetelmiä on usein kehitetty pitkälle ja sieltä löytyy verkostoitumista sidosryhmiin ja suoraan päättäjiin, joita alan ammattilaisena voi hyödyntää.

Tutustu eri järjestöjen vaikuttamistyöhön:

-EHYT ry.

-MLL

-Invalidiliitto

Miten yhteiskunnallista vaikuttamista voi toteuttaa sosionomina?
Mitkä vaikuttamistyön osa-alueet ovat keskeisimpiä sosionomin työn kannalta?

Tehtävä asunnottomuudesta

<https://sininauhasaatio.fi/tulevaisuus-ilman-asunnottomuutta-mita-se-edellyttaa-palveluilta/>

3. Miten sosiaalialan ammattilaisena voi olla edistämässä muutosta?

2. Mitä muutokseen tarvittaisiin kunkin eri haasteen osalta?

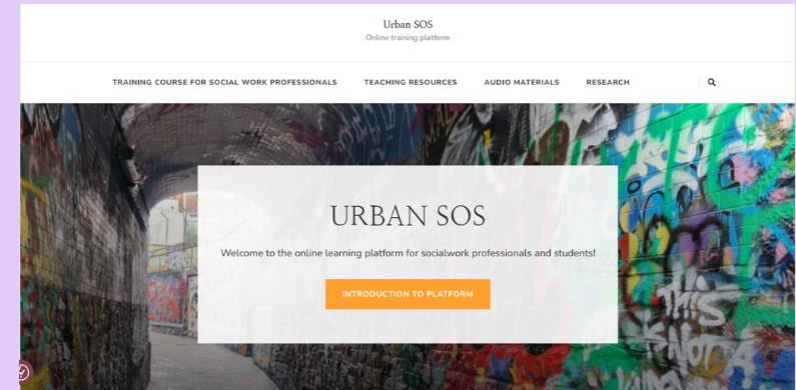
1. Ongelman tunnistaminen. Mitä haasteita asunnottomat kokevat palvelujen sisällä?

Urban SOS

Lisää aiheesta Urban SOS alustalla, jossa pääsee tutustumaan www.urbansos.eu

Verkkokurssi ammattilaisille: innovatiivisten koulutusmenetelmien ja ammatillisten lähestymistapojen kehittäminen.

Hankekumppanit
Kansainväliset hankekumppanit:
Stichting Hogeschool van Amsterdam
(Alankomaat).

Kobenhavns professionshøjskole
(Tanska).

Arteveldehogeschool (Belgia)

Stichting Arkin (Alankomaat)

Stichting Combiwel Amsterdam
(Alankomaat)

Kofoeds Skole (Tanska)

CAW Oost-Vlaanderen (Belgia)

Padovan yliopisto (Italia)

Kotimaiset
hankekumppanit:

Kalliolan settlementti

Helsinki Pride

Familia

Helsinki Missio

MIITTI-hanke